ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 70 ղրշ. Վեցամսեայ 35 ղրշ. Եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ համար, տարեկան 90 ղրշ. Վեցամսեայ 45 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 25 ֆր. Վեցամսեայ 13 ֆր.:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK

Galata, Kourchounlou han, N· 7 Consple.

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزتەدر

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

Կալաթա, Գուրչունլու խան, թիւ 7

ՍԱԳԱՏԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հակիրճ գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ

ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 449

"ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1902 ՇԱԲԱԹ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԻՆՈՎ ԿԻՆԸ.— ԼՈՆՏՈՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Հոլպրնի լայն ու եռուզեռ պողոտան, իր կուպրով զօծուած տախտակ ու մութգոյն յատակը կ'երկարէ, Սիթիին կուրծքին փռուած սեւ ժապաւէնի մը պէս, որուն երկու կողմը մրոտած, անպէտ չէնքերու շարքեր, վէ՛ս, կը բարձրանան։ Հոյաշէն խանութներ, ամէն տեսակ երեւակայելի ճոխութիւններով, առատութիւնով ու փայլուն զարդերով երփնուած, ապամանդ կոճակներով, ձիւնափոյր բանուած շապիկներու տպաւորութիւնը կ'ընեն, սեւ ոլորէնկոթներու կամ ֆրաքներու մէջտեղերը բացուած կարծես Ակնարկի մը մէջ չսղմող անագին ցուցապակիներ, որոնց մէջ ցիրուցան ճերմակ բիւրեղէ շուշաններու մէջէն ելեկտրական լոյսը, կը փղփղի բազմագոյն։ Սուրացող երկանիւ կիսակառքեր (cab) հարուստ ու ազնուական տիկիններով պճնուած, շղշող ու լանջարաց արդուզարդերով, թատրոն կամ այցելութիւններու կը փութան։

Իրիկուն է։

Փայլուն, մեծաքայլ, բարձրադիր գլխարկով ու սեւ որէնկոթով հարուստ ծերունիներու կամ տոնմիկ պարոններու առատ հունձք մը կը տարուբերի հոս ու հոն, անընդհատ, անվերջանալի տողանցութիւնով մը։ Օմնիպիւսները, հասարակ քաղաքներով ու գործէ դարձող դեռատի օրիորդներով լեցուած, տակնուվրան, իրար կը հալածեն կարծես արագ։ Մշուշին հետ մութը կը կոխէ թեթեւ, փոշի պէս, թափանցիկ դրեթէ։ Բարակ, գորշ գոյն փոշի մըն ալ պար կը դառնայ հարթ դեռնին վրայ։ Հիւանալի կերպով զարդարուն խմարաններ (bar) — որոնց մուտքը, հոյակապ՝ թատրոնի մը դուռը պիտի կարծէիր, նկարազարդ ապակիներով, քանդակուած պատերով եւ անհաւատալի կերպով ճոխ ցուցապակիով մը, — ներսէն չատրուանացող անհամար լոյսերով, կենդանի ու խիտ պէսպիսութիւն մը կը դնեն ընդարձակ պողոտային միօրինակութեանը եւ գոցուած խանութներուն առթած տրտմութեանը մէջ։

Եւ ամէնէն տարօրինակ տեսարանը որ կրնայ ըլլալ այս բաղմաճոխ խմարաններուն մէջը, օտարի մը աչքին, այն ալ անհաւատալի կերպով պլաղան խառնուրդն է ատոնց յաճախորդներուն՝ որոնք, անվերջ, կը մտնեն ու կ'ելլեն ամէն վայրկեան, տենդոտ գործունէութեան մը վրայ եղող փութակի մը պէս։ Իշխանական վայելչութեամբ հագուած նշանաւոր անհատներ, բարձրատիճան անձեր, մեծահարուստ վաճառականներ կամ սեղանաւորներ, կալուածատէրներ՝ հանրանանօթ, քով քովի, արմուկ արմուկի կեցած, զովացուցիչ կը խըմեն, — ինչպէս կը կոչեն իրենք ըմպելիները ու ալքօլը,— վրան գլուխը աղտոտ, իւղոտ, պատառատուն գործաւորներու, աղքատներու . . . նոյն իսկ մուրացկաններու հետ, որոնց քիթէն ներսէն չառ անդամ ամենաղարշելի ապտոտութիւններ կը վազեն։ Ջուր խմելու սովորութիւնը չուսնեցող ժողովուրդի մը համար, ծարաւ անցնելու եղանակ մը ու վայր մըն է հոդ, ուր այնքան հաւատար իրաւունքներ կը վայելեն եւ ուր դասակարգերու խորութիւնը չի կրնար մտնել։ Էն աղքատը իր չտնած առաջին բէնին կը ուրէ հոն, երկրորդը վերապահելով լրագրին, եւ երրորդը միայն հացին։ Եւ այդ առաջին բէնին առթած հաճոյքին մէջ ամէնքը հաւասար են, հարուստ, աղքատ, ծեր, երիտասարդ, ազնուական, գործաւոր, երիկամարդ, կնիկ։

Լոնտոնցիք կը խմեն այնպէս՝ որպէս ոչ մէկ տեղ մը տեսնուած է։ Ատոր համար է որ, բարձրագոյն հրամանով, կարգադրութիւն մը եղած է, վերցնելու բոլոր աթոռները գինետուններուն մէջէն, ուր մարդ ոտքի վրայ ստիպուած է խմել այնչափ որչափ կը բաւէ չմնալու համար դեռատին՝ ուր պառկած գինովին ճամբան՝ ուղղակի բանտ կը յանդի։ Եւ սակայն, գրեթէ միշտ, չեն պակսիր հոս գինովները՝ որոնք քարերուն վրայ կը փռուին, այնչափ հանդիստ ու զուարթ որչափ փետուրէ անկողնի մը մէջ։

Ատ իրիկունը կնիկ մըն է պառկողը, լեցուն ու բարձր հասակով, մեծդի, զանգուած կնիկ մը, ինչպէս կ'երեւայ իր պառկած տեղէն։ Երեսները կը վառին։ Կարմրուկ, դէր ու կլորակ։ Մազերը քակուած են։ Փէշերը պատռտած, վրան գլուխը աղտոտ, արատաւորուած, բազմարիւն։ Աղքատ կնիկ մըն է։ Կ'երդէ անտարբեր ու զուարթագէմ, աչքերը գոցած, ձեռքերը ծոծրակին տակը խաչաձեւած եւ կռնակի վրայ եկած, անանկ որ ալքօլով լեցուն փորը ու մեղ կուրծքը ուսորէն կը վէտվէտին մաշած հագուստներուն տակէն։

Անցնող դարձող կանգ կ'առնէ։ Հետաքրքրութիւնը կը լայնայ։ Բազմութիւնը կը խռնուի շուրջը անոր։ Անմիջապէս երկու հաստուած ոստիկաններ, Լոնտոնի այն ոստիկաններէն որոնց հասակը երբէ՛ք երկու մեթրէն վար չըլլար, կու գան եւ գլուխին ու ոտքին քովը կը կենան։ Ցեռոյ լուր կը զրկեն մօտակայ պահականոցը, գինովի յատուկ կառք մը բերելու համար։ Կառքը կու գայ. պատգարակի ձեւով տափարակ կառք մը՝ քառանիւ։ Կնոջ ուսերէն ու ոտքերէն կը բռնեն, վեր առնելու ու կառքին մէջը դնելու համար զայն։ Կինը կ'արթընայ իր թմրութենէն, զուարթութենէն, երջանիկ երազատեսութենէն, աչքերը կը բանայ եւ անմիջապէս կը կռահէ ինչ որ կը սպառնայ իրեն։ Ոտքի ելլել կ'ուզէ։ Կը փորձէ, չի կրնար։ Այն ատեն նորէն կը բռնեն զինքը վեր առնելու եւ կառքը դնելու համար։ Այս անգամ, եթէ չի կրնար ոտքի ելլել, գոնէ կը դիմադրէ եւ նորէն պառկիլ կը փորձէ։ Բայց թող չեն տար։ Կը տապալուին, կը կղզրտի, կը դարձուցուին։ Մնացած երկու կոճակներուն փրթելովը, հատ կտուէ չփակը կը բացուի։ Տակը չապիկ չկայ։ Եղերս Մորան կուրծքերը դուրս կը պոռթկան եւ հարուստ իրան մը իր բովանդակ գունագեղանքին մէջը, կը յայտնուի։ Ոտքերը կը թոթուէ, կը դարնէ, վեր կը նետէ եւ փէշերը օդը կ'ելլեն, գուլպաներուն կարճ ըլլալը աչքի կը զարնէ,— երկանը գուլպաներուն թերեւս,— եւ պատռած շրջազգեստը օրէսի ալ որ վեր կ'ելլէ, չապիկին բացակայութենէն զատելով, ուրիշ ճերմակեղէնի մը հետքը անդամ չի գուշակուիր։

Փողոցի լաճեր, իրար կը կանչեն, կը սուլեն ու կը ծափեն այս ամօթալի տեսարանին առջեւ։ Պեխերնին ածիլած ճենթիլմէններ, պաղարիւնով կը դիտեն, անդգամ, ոչ առաջ, ոչ ետ երթալով։ Մեր շնչոցներ, հաստեցով միակոնցնին կ'անցընեն քիթերնուն, ոչինչ չփախցնելու համար ծոյլ զրրդուելականութեան մը պատարող այդ ատիթէն։ Օմնիպիւսները կը կենան կարգով, որոնց վրայի ահագին բազմութիւնը ամիրթատրոնի մը պէս հաճոյքով կ'ըմբոշխնէ ներկայացումը։ Կիները կը կարմրին։ Շատեր թաչկինակնին քիթերնուն կը տանին, չեռ դիտեր ինչու։

Քիչ մը անդին, ուրիշներ դուրս կուգան խմարանէն՝ որոնք բարեբաղդաբար օտարի վրայ կենալու կարողութիւնը ունին դեռ։ Բայց կ'երերարկան։ Խազ կը կանչեն։ Պզտիկ աղջիկներ կան մէջերնին, թարմ, կարմեր ու կլորակ, որոնց գինովի աչքերը կը մարմրին, մութ փայլով մը վառող ու կարծես այրող շրջանակներու մէջ։ Մանչեր ու աղջիկներ, առաջինները սիկառ բերաններնին, երկրորդները մանչու պէս սուլելով սրաձայն ու իրայուցիչ, դէմ դէմի, ձեռքերնին գիսաերուն վրայ դրած, լկտի խաղեր կը խաղան, ոտքերնին անչափօրէն վեր նետելով. բայց ատիկա արգիլուած չէ։ Իրար կը պաղնեն, ատ ալ ներուած է։ Ինչու որ ոչ ոքի չահուն կամ անձին կը դպչի։ Բայց դեռանի կնիկը անցուդարձը խափանած է. պէտք է վերցուի անպատճառ եւ դատուի հանրային չահու տեսակէտով։

Վերջապէս կը վերցնեն։ Կարշնեղ բազուկներ կը զսպեն զայն իր ընդվզումներուն մէջը. կը բեռցնեն կառքը, կռնակի վրայ, եւ կաչէ երկու գօտիներով կը փակցնեն տախտակին։ Ոտքերը, ձեռքերը չի կրնար խաղցրնել։ Գլուխը վեր կ'առնէ, խարէ բարձին վրայէն, չորս դին կը նայի, կը խնդայ, իբր թէ սաստկօրէն խաղացուցած ըլլային իր հեղգրցած մարմինը, հեշտոտ լայն ժիրանին մէջէն մարգրիտի պէս շարուած ակռաները կափկափելով։ Ազուոր է դէմքով, չքեղ է մարմինը, կազմը՝ անթերի։ Երկու անդամ գլուխը բարձին կը փակցնեն ուր, ա՛լ կը մնայ, գինովի անգիտակից խնդուքի մը ու ակամայ արցունքներու մէջէն ըրռնէն թափթփելով.

—Թող տուէք. երթամ, մարդս եկած է հիմա, պզտիկիս ալ կաթ պիտի տամ տակաւին . . .

Փողոցի լաճերը միշտ ծափ կը զարնեն, քահքահելով ու հետեւելով. թոյլ ժպիտներ կը գծուին անզգած ու քերծուած դէմքերուն վրայ. ծեր շնչոցներ, ակնոցը քիթերնուն ծայրը՝ վերջին անդամ մըն ալ կը հետեւին ալեկոծ կուրծքին ու մարմնին, որոնք կը խուսափին ա՛լ իրենց տեսողութենէն եւ օրիորդները վար կ'առնեն թաչկինակնին, որոնց տակէն աչքի նշանակալից քթթումներ կը փոխանակեն, պարոններու հետ։ Եւ ամէնը մէկ կը շարժին, մեռկական թափօրի մը պէս, առջեւէն հետիոտները, ետեւէն օմնիպիւսները, լեցուն՝ հետաքրքիր ու ոտքի ելած բազմութիւնով մը, ետեւէն կառքերը, անծայր շղթայ, ուր փափկիկ զարմուհիներ, իրենց լանջամերկ ու երիներանգ արդուզարդին մէջ՝ մակոտ ու վրդկած, թափօրին տխրութեանը կը հակասեն, լաճերուն հեգնական աղաղակներուն հետ մէկտեղ, որոնց մէջ կը կորսուի կ'երթայ, ա՛լ խոպոտած ձայնը հէք կնկան՝ որ կը շարունակէ միշտ թթուտիլ ու պոռալ, իր ծանրցած լեզուովը.

—Ո՞վ պիտի տայ հիմա, պզտիկիս կաթը . . .

ՀՕՆ ԹՕՍՄԻ

ԴԷՄՔԵՐ ՈՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

"ՔԷՄԱՆԻ,,Ն

Բաղար-Պազրի, Վերին Վոսփորեան այդ կեանքոտ զրօսավայրին ամէնէն վառուռուն ու կենդանի իրիկունն է ան ամբողջ ամառնային եղանակին մէջ, որու միջոցին միայն կ'ապրի արդէն, եւ անկից վերջը, երբ բնութեան խիստ ազդակները ցոյց տան գլուխնին, երկինքէն, ծովէն, օդէն ու հողէն, ինքը կը թմրի կ'ինայ անկեանք ու անշարժ միայնութեան մէջ, ձմեռը անդգայ՝ պատի խորշերու, գետնի ծակերու մէջ անցընող անասուններուն նման։ Օգիի չոգիին ու Ինճէ Սաղի կարտող հառաչներուն գիրկընդխառնումէն ձուլուած խենթեցնող տաքութիւնը կը վայելէ ամէն մարդ, ցաւի ու երջանկութեան, տխուր ու անոյշ յուզմունքներու, զգացումներու երկու իրարակից ովկիաններուն մէջտեղը առկախ, մազէ ցանցի մը մէջ բաղմած օրորուելով։

Կիներու վարդաբոյր ու կաթնաթոյր դէմքեր, վիղեր, ծոծրակներ, մեղրաթոր շրթունքներու մէջէ բացուող հեշտանոց բերաններ, ճլուրլուն անուշ խօսակցութիւններ, — անուշ՝ որովհետեւ անո՛ւշ կուգան նոյն պահուն,—կ'աւելցնեն հրայրքը զգացող ու զգայնո՛ւ հոգիներուն։ Այրերու. ոգեւոր զգացումները կը չաղտնեն տասն ու պրանքը կիներուն, սիրելու ու սիրուելու պէտքը անոնց վերիրաց սիրտերուն։

Աչքերը կը փայլին ամէն ապրող անհատի դէմքին վրայ՝ ոմանք մթագնած են արդէն, հանդարտութենէն ալեկոծութեան ու ալեկոծութենէն նորէն հանդարտութիւն անցնող մեայլ ծովերու նման, ու կը խոկան, Սեռի, Երաժշտութեան ու Գեղեցիկի՝ Բնութեան այդ երբեակ հեշտանքներովը առլցուն կեանքի մը բովանդակ վայելքը արտացոլացնելով։

Նայուածքս անկայուն, կ'ոստոստէ գլխարկէ գլխարկ, կուրծքէ կուրծք, մանկիկէ մանկիկ ու կը տանի կը մարճուի այդ անմահացնող հեշտութիւններէն մէկ մեծագոյնին, երգին ու նուագին արտադրիչ պատճառին, ակին աղբիւրին, արդանդին զո՛զը մինչեւ։

Հինգ այրեր են որ կը կազմեն անսման Ինճէ Սաղը. ծերուկ մը ու երիտասարդներ՝ որոնք գերի խազերուն, զորս դուրս կուտան իրենց կոկորդէն, ութէն, քանոնէն կամ ջութակէն, կը պոռան, կը լռեն, կը մնջեն կը մրմնջեն, զգալո՛վ իրենց մրմունջը, մնջիւնը, լռութիւնն ու պոռչտուքը։

Ա՛ն, ջութակը մանաւանդ, ջութակը որ կը ջախջախուի ճպռտին կրակոտ ու զգայուն ելեւէջներուն տակ, թոքախտաւորի ահռելի սկրբտուքով մը կը քերէ մարդուն կոկորդն ի վար, կուրծքի ամբողջ վանդակի ներսիդին ու սիրտին խորշերը, ալիքներ, փրփուրներ, խռովք, հաճոյք, լաց ու խինդ, արցունք ու զայրոյթ, ամե՛ն, ամէն զգացում բրդխեցնելով հոն։

—Ջութա՛կ, թելերդ չիրթիրն, ապրիս, կը ձայնէ յանկարծ ապրող երիտասարդ մը, որ ջութակահարին թրռցուցած թոլիչ երգերուն անձնատուր, գարեջուրի չիշ մը առջեւը, կը սարսռայ ամէն մէկ բաժակի պարպուելուն, ջութակին ամէն մէկ թելին թրթռալուն։

Ջութակահարը կը բորբոքի. իր արուեստագէտի հոգին՝ քարիւզի, ալքօլի, փայտի տաշեղներու խառնուրդ գիւրավառ զանգուած՝ կը բռնկի լուցկիի այդ պզտիկ բոցէն ու կ'այրի, կը տաքցնէ, կը հրդեհէ ամբողջ մարմինը, ամբողջ ջիղերն ու երակները։

Սեւ մազերէն ըմբոստ խոպոպ մը միայն իջած է սեւցած ճակտէն վար, միւսները պղպատ դամերու չափ ցցուն, չանթարգելներ են կարծես՝ որոնք կը քաշեն, կը լարին զգացումի ու յուզման ամէն կայծակ, կամ ելեկտրական ասեղներ՝ որոնք իրենց սուր ծայրերէն խինդ ու յոյզ ու խռովք կը հոսին ընդունակ մարմիններուն մէջ։ Նիհար գլուխը անջատ կտորի մը չափ թոյլ, նետուած է ջութակին իրանին վրայ. մշուշապատ աչքերը կը նային չեչտակի գետին, անորոշ կէտի մը, ուր ինչ հորիզոններ ինչ հմայքներ կը բացուին, ինչ խո՞ր հրայրքներ կը ժայթքին կէլզերեան աղբիւրներու ջերմ ու առատ բղխումով։

Կը ցնցուի անդադար, պրկուած են լարերը Մատները չո՛ր, կը սարսռան թելերուն վրայ, որոնք ճպռտէն խարազանուած՝ կը խօսին, կը գեղգեղեն, կը համոզեն, կը խոստովանցնեն, կ'աղօթեն ու կը պաշտեցնեն։

Ջութակահարը կը տառապի, տառապանքներուն ամէնէն անուշներովը թերեւս, կը գալարուի, կը չարչրկուի իր ջութակին հետ, անոր փաթթուած, անոր կառչած, անոր ձուլուած, կը քաքայուի, լեռնակուտակ ալիքներու փոթորկին մէջ կապկրպուող նաւուն պէս, որուն մէջ խռովք կը տիրէ, յուզմունք կը տիրէ եւ յոյս ու մահ։

—Ջութա՛կդ չկոտրի՛ . . .

Ու արուեստագէտը նորէն կը բռնկի, ցատկող այդ կայծերուն ամէն մէկէն նոր վառք մը կը սատնայ իր միտքն ու սիրտը, եւ Բնութեան անեղծ զաւակ՝ արեւելքի երաժշտութեան որդեգիր՝ կը սարսռայ ան անդամ մըն ալ, նորէն կը քաշէ ճկուն ճպռտը եւ կը խնկարկէ խորանը Տրտմութեան տաճարին։

Բ. ՇԱՀՊԱԶ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

(ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ)

Երկար պանդխտութենէ մը վերադարձող տղամարդոց պէս որոնք կարօտախտէ տառապած՝ home-life'ին պապենական երդիքին կը ցանկան, Պոլիս հասնելուս փափաք մը կը մղէր զիս դէպ ի հիւանդներու ու որբերու այդ տունը, որմէ սակայն չեմ կրնար խոյս տալ։

Պարզ հետաքրքրութիւնէ աւելի բան մըն էր իմինս։ Տարիներէ ի վեր շատ թեր ու դէմ կարծիքներ եկած հասած էին ականջիս։ Սանկ քիչ մը ամէն խելօք իր ըսելիքները, աղէկն ալ դէշն ալ, սուտը, իրաւը մէկ տեղաց քով քովի բերած ցանցուած էր չորս հովերուն։ Կը յիշեմ կարդացած ըլլալ ամէնն ալ, գաւառական այս կամ այն քաղաքին մէջ ուր թերթերը գնահատելի կանոնաւորութեամբ կը հասնէին արդէն։

Քննադատութիւնները բնականաբար չպիտի դադրէին, շարունակուելու համար մինչեւ այսօր ու ասկէ ետքն ալ վեր առնելու համար կարծիքներ, ու մէջտեղ նետելու համար ծրագիրներ, որոնցմով կարելի ըլլար կ'ըսեն Հիւանդանոցը՝ մեր սրտին այնքան մօտիկ այդ հաստատութիւնը աւելի գեղեցիկ վիճակի մէջ դնելու համար։ Ոչ ոք կրնայ ուրանալ անկեղծութիւնը ուրեմն անոնց որոնք Հիւանդանոցի ներքին պաշտօնեաներէն ոմանց հանդէպ արդարանալի կսկիծներ ունէին . . . ու ոչ ոք սակայն պիտի ժխտէր տխմարութիւնը անանկներուն ալ որոնք այս պայմաններուն ու դրամական այս նեղուածքին մէջէն ով գիտէ խելքէ միտքէ դուրս ի՛նչ առաւել պայմաններու մէջ կ'ուզէին տեսնել Հիւանդանոցը։

Ու կ'արտօրամ ժամ առաջ միս մինակս մինչեւ Եէտի-Գուլէ չտկուելու։ Առաջնորդ չառի հետս, ճամբան որոշ էր արդէն։ Տակաւին ճամբուն վրայ իրմէ տարբեր մտմտուքներ կը դարբնուին գլխուս մէջ։ Ցուսախո՞ պիտի ըլլայի արդեօք, թափթփածութիւնն՞ պիտի տեսնէի, անկարգ անկանոն դասաւորո՞ւմ մը, թէ բաւական ընդարձակ չրջափակի մը մէջ չէնքեր, թուփերով ու ծառերով հովանաւորուած, մաքուր ամէն բանը, ներսն ալ դուրսն ալ, օդը ու ջուրն ալ։

Ինձի ծանօթներ կը հանդիպին, ձեռքս կու տամ ու կը ստիպեմ դիրենք որ Հիւանդանոցը իր բովանդակ բաժանումներովը ինձի ներկայացընեն։

Հիւանդանո՞ց . . . ես տեսած էի սակայն գերմանական ու ֆրանսականներ Պէյրութի մէջ։ Գէթ անոնց անունին մէջ մեծնող ու չողղողուն բան մը կայ։ Հիւանդութեան մը պատճառով անոնցմէ մէկուն մէջ օրերով մնացած ալ էի։ Ինձի համար գժուար չպիտի ըլլար ուրեմն այս առիթով վեր առնել բժշկական ու առողջապահական յայտնի տեսակէտներով գերազանցութիւնը մերինին, ու ասիկա ոչ թէ մերազգական անիմաստ փորձի մը համար, այլ անկեղծ ըսուածք մը պարզապէս։

Էրիկ մարդերու յատկացուած անջատ չէնքի մը մէջ ընդարձակ սրահներ կ'անջատեն մէկզմէկ ներքին ու արտաքին հիւանդները, թոքախտաւորներու դժբախտ դասակարգը, վերջապէս պզտիկները, ծերերը ու յիմարները։

* * *

Որոնք են ատ հէգ տառապեալներ, սակայն վատած ու կմախացած այս հիւանդները։ Մէկը գործողութեան մը ենթարկուած է, օրերը կը համրէ չուտով դուրս ելլելու, որապահիկը ապահովելու համար։ Թոքախտաւորները, ոմանք ալ դէն չատ մօտիկցած կը թուին վերջի կայքին, ուրիշներ դեռ կը ժպտին ապրելու, միշտ ողջ մնալու ըուռն ճիգը պահպան կարմիր մը կը դնէ դէմքերնուն վրայ . . . յոյսը՝ որ աւաղ այնքան ամուր կը կառչի. մեռնողներուն Սփոփանք կ'ուզեն անոնք, այցելուներէն բառ մը, խօսք մը։ Աղէկ պիտի ըլլաս, արդէն բան մը չէ մնացեր . . . քանի մը օրէն Աստուծմով պիտի ղրկենք քեզի։ Ու հիւանդին սիրտը ուրախութենէն վեր կ'ուռի, բարակցած պրկունքները ճիգ մը կ'ընեն կծկելու եւ, «իրա՞ւ . . .» կը մըրմնջէ անհոգ ու անվախ չեշտով մը, որ սակայն տխրաչունչ հարուած մըն է ամէնուն նետուած։

Ցաւագարներու այդ մթնոլորտը կը ճնշէ զիս։ Ցիմարներու վոհմակը կը բացուի աչքիս առջեւ, առողջ, կայտառ. ոչ մէկ տեղ ցաւ մը, վէրք մը բացուած ունին։ Կը խօսուրտին, կը վիճին, շարունակ բաներ կը մրմռան, խօսքեր ճիչեր կ'արձակեն որոնց մէջ մտածուած չեշտ մը կայ կարծես, լուրջ բան մը։ Մէկը սիրոյ պատմութիւն մը ձգած է իր ետեւը, ուրիշ մը սանկ ընտանեկան դժբախտութեան մը ծնունդը։ Ու կը տեսնես մաքուր հայերէն մը անոնց բերանին մէջ, ֆրանսերէն մը որուն վրայ կը դմայլիս, հին ուսուցչի մնացորդներ ոմանք, չէնք չնորհք կրթութիւն ստացող տղամարդեր, որոնք այսօր յիմարներու եւ ապուշներու այս շրջափակին մէջ մէկտեղուած անդգայ ու անհոգ կեանքը կ'ապրին։ Գոնէ ասոնք չեն զգար խորունկութիւնը իրենց վէրքին, գոնէ ասոնք չեն ցանկար գերեզմանին, մահը չի բացուիր իրենց աչքին, վէրքը չի մեծնար լանջերնուն տակ, բոլոր անոնց նման որոնք ափ մը հեռուն «ա՞խ» ով կը լսուցնեն դիշերները, ու հաղը կը կրծէ թոքերնին, քաշելով դուրս ամէն բան որ սէր էր, յոյս էր ու վերջապէս նոր ուժ մը որ կը փթթէր։ Ու կը մտածեմ հէգ Գաբրիէլ Ներշաթսէին վրայ որ երկար ատեն այդ նոյն մթնոլորտին մէջ ապրեցաւ կ'երթայ իրեն տեղ Տիկին Արուսեակ Պէշիրճեան մը թողլով ետին, խելակորոյս հայ դերասանուհին՝ որուն վրայ հիացողները քիչ-որ եղած չպիտի ըլլան իր ժամանակակիցներէն։

* * *

Հիւանդանոցին արտաքինը իր բովանդակ սարքուածքին մէջ հիանալի կը գտնեմ. ներսն ալ վերջապէս ինչ որ հիւանդներու առողջութեան ու մաքրութեան հետ գործ ունին, գործողութեան սենեակը իր գործիքներու առատութեամբը, ու վիրաբուժական է՛ն վերջին մեթոտներու կիրառումը, վերլուծութեան սենեակը, ամէնէն ալ վայել օրինաւորութեան մը մէջ են։ Ու տակաւին խօսքը չընելու համար վերջին երկու երեք տարիներուն մէջ օրը օրին առաջ տարուած բարեփոխումներուն՝ զորս չատ ճիշդ պիտի ըլլար վեր առնել հատիկ հատիկ, չշաբաթելիօրէն, զգացնել տալու համար որ Ազգ. Հիւանդանոցին ներսը ու դուրսը գիտական-բժշկական յորինուածքի տեսակէտով ընդհանրապէս նախանձելի երեւոյթներ կը պարզէ։

Ու դեռ խօսքեր մը կը հանին ականջիս, լրագրական արդարանալի իրարանցում մը, Տնօրէնին շուրջը, հակառակ կարծիքներ բժիշկներու արժանիքին ու գործելու մեթոտին նկատմամբ, ու վերջապէս որքանոցին խնդիրը, ցաւալի յայտնութիւններ մանաւանդ հէգ ապոց նկատմամբ որոնք թոյլ ու ապիկար հսկողութեան մը ներքեւ սոսկ ճամբայէ չեղում մեր ունեցած են . . . հիւանդութեամբ վերադառնալու համար։

Սկսուած ու առաջ տարուած այս յայտնութիւնները կրնան պակսիլ, ու մինչեւ իսկ պնդողներ ալ գտնուին թէ սխալ բաներ են ատոնք, բայց վախը հոն է որ կրնան չարունակուիլ՝ ա՛լ աւելի խայտառակ ու ցայտուն կերպով երեւան ելլելու համար, ո՛վ գիտէ դեռ ինչեր։ Խնամակալութիւն մը որ չի լսեր, ու վերջապէս խնամակալութիւն մը որ ամէն հովէ կը շարժի, երկու պարագային մէջ ալ արդահատելի կացութեան մը ժամանած չը՞ըլլար ինքզինքը։ Բայց վերջապէս կարմիր մը կը դնէ դէմքերնուն վրայ . . . յոյսը՝ որ աւաղ այնքան ամուր կը կառչի. մեռնողներուն Սփոփանք կ'ուզեն անոնք, այցելուներէն բառ մը, խօսք մը։ Աղէկ պիտի ըլլաս, արդէն բան մը չէ մնացեր . . . քանի մը օրէն Աստուծմով պիտի ղրկենք քեզի։ Ու հիւանդին սիրտը ուրախութենէն վեր կ'ուռի, բարակցած պրկունքները ճիգ մը կ'ընեն կծկելու եւ, «իրա՞ւ . . .» կը մըրմնջէ անհոգ ու անվախ չեշտով մը, որ սակայն տխրաչունչ հարուած մըն է ամէնուն նետուած։

Ցաւագարներու այդ մթնոլորտը կը ճնշէ զիս։ Ցիմարներու վոհմակը կը բացուի աչքիս առջեւ, առողջ, կայտառ. ոչ մէկ տեղ ցաւ մը, վէրք մը բացուած ունին։ Կը խօսուրտին, կը վիճին, շարունակ բաներ կը մրմռան, խօսքեր ճիչեր կ'արձակեն որոնց մէջ մտածուած չեշտ մը կայ կարծես, լուրջ բան մը։ Մէկը սիրոյ պատմութիւն մը ձգած է իր ետեւը, ուրիշ մը սանկ ընտանեկան դժբախտութեան մը ծնունդը։ Ու կը տեսնես մաքուր հայերէն մը անոնց բերանին մէջ, ֆրանսերէն մը որուն վրայ կը դմայլիս, հին ուսուցչի մնացորդներ ոմանք, չէնք չնորհք կրթութիւն ստացող տղամարդեր, որոնք այսօր յիմարներու եւ ապուշներու այս շրջափակին մէջ մէկտեղուած անդգայ ու անհոգ կեանքը կ'ապրին։ Գոնէ ասոնք չեն զգար խորունկութիւնը իրենց վէրքին, գոնէ ասոնք չեն ցանկար գերեզմանին, մահը չի բացուիր իրենց աչքին, վէրքը չի մեծնար լանջերնուն տակ, բոլոր անոնց նման որոնք ափ մը հեռուն «ա՞խ» ով կը լսուցնեն դիշերները, ու հաղը կը կրծէ թոքերնին, քաշելով դուրս ամէն բան որ սէր էր, յոյս էր ու վերջապէս նոր ուժ մը որ կը փթթէր։ Ու կը մտածեմ հէգ Գաբրիէլ Ներշաթսէին վրայ որ երկար ատեն այդ նոյն մթնոլորտին մէջ ապրեցաւ կ'երթայ իրեն տեղ Տիկին Արուսեակ Պէշիրճեան մը թողլով ետին, խելակորոյս հայ դերասանուհին՝ որուն վրայ հիացողները քիչ-որ եղած չպիտի ըլլան իր ժամանակակիցներէն։

* * *

Հիւանդանոցին արտաքինը իր բովանդակ սարքուածքին մէջ հիանալի կը գտնեմ. ներսն ալ վերջապէս ինչ որ հիւանդներու առողջութեան ու մաքրութեան հետ գործ ունին, գործողութեան սենեակը իր գործիքներու առատութեամբը, ու վիրաբուժական է՛ն վերջին մեթոտներու կիրառումը, վերլուծութեան սենեակը, ամէնէն ալ վայել օրինաւորութեան մը մէջ են։ Ու տակաւին խօսքը չընելու համար վերջին երկու երեք տարիներուն մէջ օրը օրին առաջ տարուած բարեփոխումներուն՝ զորս չատ ճիշդ պիտի ըլլար վեր առնել հատիկ հատիկ, չշաբաթելիօրէն, զգացնել տալու համար որ Ազգ. Հիւանդանոցին ներսը ու դուրսը գիտական-բժշկական յորինուածքի տեսակէտով ընդհանրապէս նախանձելի երեւոյթներ կը պարզէ։

Ու դեռ խօսքեր մը կը հանին ականջիս, լրագրական արդարանալի իրարանցում մը, Տնօրէնին շուրջը, հակառակ կարծիքներ բժիշկներու արժանիքին ու գործելու մեթոտին նկատմամբ, ու վերջապէս որքանոցին խնդիրը, ցաւալի յայտնութիւններ մանաւանդ հէգ ապոց նկատմամբ որոնք թոյլ ու ապիկար հսկողութեան մը ներքեւ սոսկ ճամբայէ չեղում մեր ունեցած են . . . հիւանդութեամբ վերադառնալու համար։

Սկսուած ու առաջ տարուած այս յայտնութիւնները կրնան պակսիլ, ու մինչեւ իսկ պնդողներ ալ գտնուին թէ սխալ բաներ են ատոնք, բայց վախը հոն է որ կրնան չարունակուիլ՝ ա՛լ աւելի խայտառակ ու ցայտուն կերպով երեւան ելլելու համար, ո՛վ գիտէ դեռ ինչեր։ Խնամակալութիւն մը որ չի լսեր, ու վերջապէս խնամակալութիւն մը որ ամէն հովէ կը շարժի, երկու պարագային մէջ ալ արդահատելի կացութեան մը ժամանած չը՞ըլլար ինքզինքը։ Բայց վերջապ-

պէս հասկացողութեան միջին ճամբայ մը կայ կը կարծենք, ընտրել աղդին տարբեր բաժանումներէն երեք բանդէտ ու ձեռնհաս անձնաւորութիւններ տարին մէկ քանի անդամ հիւանդանոցի պաշտօնեաներուն ու գործերուն լի ու լի տեղեկանալով պատշաճը տնօրինել կարենալու համար, եւ կամ թողուլ որ օրուան խնամակալութիւնը Տնօրէնը ու ստորակարգ բոլոր միւս պաշտօնեաները գործեն ինչ պէս որ կ'ուզեն . . . ։ Ու ասիկա ընել պարզապէս աղդին միւս բաժանումները, հայ-հռոմէական ու հայ բողոքական տարրը ուղղակի վերաբերութեան մը մէջ դրած ըլլալու համար հիւանդանոցին համար, որուն նկատմամբ անոնց կողմէն ցաւալի է ըսել ո՛չ մէկ տարբերակ արտայայտութիւն տեսնուած է մինչեւ այսօր ընդհանրապէս։

* * *

Կիներու բաժինը իր ամէն մասերովը, ու որքանոցը նմանապէս չվերիպեցան մեր աչքերէն։ Օր. Հայկանուշ Թօփուզեան հաճեցաւ որբերու դպրոցին նկատմամբ մանրամասնել դասաւանդութեանց կերպերը ու գործածուած մեթոտները, որոնք կարելի եղած ճշդութեամբ կը գործադրուին եղեր իրեն եւ ընկերակիցներու կողմէն։ Ու որքանոցի խնդիրը անհրաժշտ կը դառնայ օր առաջ վերցնել անջատելու համար մանուկներու անմեղ ու զուարթ դասը, հիւանդներու տխրաբոյր տուներէն. ու ասիկա ամէն բանէ առաջ եղած ըլլար գէթ։

Հիւանդանոցէն հեռանալէ վերջը ճամբուն վրայ սա մտածութիւնները միտքս եկան։ Աւելի հաստատութեան բարձրը դտնուող պաշտօնեաները միշտ քննադատուելու կամ գովաբանուելու վիճակին մէջ դտնուած են, ու ասիկա շատ բնական պատճառով մը։ Կ'ըսեմ սակայն որ սա հիւանդապահ, յիմարապահ ու ոանկ խումբ մը մարդոց մէջ պէտք չէ՞ր միշտ աւել մը զարնել շաբաթը անդամ մը, ու դուրս նետել անանկները որոնց յանձնուած է դիւրը ցորեկ հսկել իր հիւանդներուն վրայ, անոր պէտքերուն հասնիլ։ Տէր Աստուած, ինչ դեւեր գրտնուելու են արդեօք ատոնց մէջ, որոնք ամէն ժամ հիւանդին մուխը կը մարեն, հիւանդը իր մահճին վրայ կրկին հիւանդ կ'ընեն։ Կամ վերջապէս ատանկներ ալ սորակարգ պաշտօնեաներու, օդնական բժիշկներուն մէջ որոնց դնահատելի աշխատութիւնները պէտք էր վեր առնել։

Ու հիմա, ամէն վայրկեան աչքիս առջեւ կուգայ Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցը, հազարի չափ պատըսպարեալները, ու ահագին գործը որ առաջ կը տարուի հոն։ Քննադատութիւնները, այցելուի պարզ նօթերը, ինչ ակնոցով ալ դիտուած ըլլան ատոնք, տակաւին սա ամուր հաւատքին պիտի կրնան առաջնորդել մինչեւ իսկ մեր տխմարները թէ մեր ոտի մը ժողովուրդին համար գթութեան ու բարեսիրութեան հաչոյն պղտիկ դործ մը չէր ասիկա, որուն նպաստել, որուն դրամ հասցնել պէտք էր, առանց յարանուանական խնդիրներու, ու առանց կեղակարծ դիտումներու, ամէնուն կողմէ սակայն։

ԽՈՍՐՈՎ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՍՕՖԻԱ

Դրամագլուխ, Պահեստ եւ Երաշխաւորութեան գումար

ՖՐԱՆՔ 7,500,000

Դրամատուն Ընկերութեան ի Թուրքիա

ԴՐԼՏԻ ԼԻՕՆԷ

Ընկերութիւնը ջնջուած Գաւառներու մէջ Գործակալներ կը փնտռուին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Հէտիս խան, թիւ 1—2

[53] ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՈՃԻՐԸ

(ՊՈՏԿԵՐԱԶԱՐՈ ԹԵՐԹՕՆ «ԾԱՂԻԿ»Ի)

—Երբ ըսիք ինծի. «Ժան Կէռիէէն պէտք է վրէժ լուծեմ», «Շատ լաւ» պատասխանեցի։ Ժան Կէռիէէն վրէժ լուծել կ'ուզէիք։ Ինչպէս։ Նախ մտածեցի իր կինը հրապուրել, բայց խորհեցայ թէ նոր ամուսնացած կին մը, մեղրալուսնի միջոցին քիչ մը դժուար բան է հրապուրել. ապահովաբար շատ ժամանակ պիտի կորսնցնէի եւ դուք կը սպասէիք անդին։

«Գրեթէ միեւնոյն ժամանակ լսեցի թէ կինը չէր սիրեր զայն, թէ այդ ամուսնութիւնը սիրոյ արդիւնք չէր, ու Մառի-Լուիզ մէկ-երկու տարիէ ի վեր Գ. ը Թէռնուառի հոմանուհին է, կ'ըսէին։ Ատանկով կը բացատրէին Ժան Կէռիէի եւ Մարմիվալի ըրած արագ յառաջդիմութիւնները դրամատան մէջ։

—Զրպարտութիւն մըն է, ըսաւ Անտրէա, որ դարմացած էր կարծես։ Կը յիշեմ արդարեւ որ Կէռիէ այդ բանը հարցուց ինծի անդամ մը, իրեն ըրած սպառնալիքներէս վերջ, կարծելով թէ ես եմ չրջած այդ դրոյցներուն հեղինակը։ Եթէ Մառի-Լուիզ հոմանի մը ունի, Գ. ը Թէռնուառ չէ անիկա։

—Վստա՞հ էք։

—Այո՛։

—Ի՞նչ ապացոյց ունիք։

—Ամուսինս զիս իրեն կնութեան առաւ առանց սիրոյ։ Այսօր կը սիրէ զիս։

Եւ երբ Լիւպէրսաք բարկութեան շարժում մը ըրաւ.

—Ձեզի՞ ինչ կը տարակուսիք ինծմէ։

Լիւպէրսաք կակուղցաւ եւ իր պատմութիւնը շարունակեցաւ.

—Ինչ որ ալ ըլլայ, հաւատցի ես, ինչպէս ամէն մարդ հաւատցած էր, ու անատորագիր նամակներով իմացուցի Կէռիէի դայթակղական դրոյցները՝ որոնք կը չրջէին իր նկատմամբ։

—Նպատակնիդ ի՞նչ էր։

—Ձէ՞ք հասկնար։ Նախ՝ խաթարել իր երջանկութիւնը, յետոյ յարձակիլ իր պատիւին վրայ, որ արդէն շատ գէշ դիրքի մը մատնուած էր, որովհետեւ ամէն ոք զայն մեղսակից կը համարէր, Թէռնուառի եւ Մառի-Լուիզի յարաբերութեանց։

«Եւ իր դրամները գողնալէ ու զայն դող ընելէ աւելի ազուոր կերպով մը կրնայի՞ վրէժ լուծել այդ մարդէն որմէ կ'ուզէիք վրէժ առնել դուք, եւ զոր կ'ատէի ես, կ'ատէի ա՛նոր համար որ, օր մը ձեր սիրելին եղած էր։ Դաղափարը յղացածս պէս սկսայ զայն գործադրելու պատրաստուիլ եւ քանի մը օր վրան մտածելէ վերջ հասկցայ որ այդ ծրագիրը բաւական մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնէր։

«Շուտով տեղեկացայ թէ որո՛նք էին դրամատան սովորութիւնները եւ իմացայ որ, երբ դրամարկղը խոշոր դումար մը պարունակէր, երկու պահապաններ, Պէժօ եւ Պրինեօլէ, անոր քով կը պառկէին կա՛մ դատ սենեակի մը մէջ, կամ նոյն ինքն դրամարկղին խուցը։

—Ձի՛շդ այդպէս, ըսաւ Անտրէա, որ տենդոտ ուշադրութեամբ մը մտիկ կ'ընէր տառմին իրաւարձութիւնները։

—Պէտք էր որ այդ պահապաններէն մէկուն հետ բարեկամութիւն հաստատէի։ Պրինեօլէն ընտրեցի. ինչո՞ւ, որովհետեւ շատ սիրուն ու վայելչաձեւ կին մը ունէր, որուն հետ շուտով յարաբերութիւն հաստատեցի եւ այդպէսով դիւրաւ կրցայ հասկնալ ընտանիքին դաղտնիքները։

ՆՈՐԷՆ ԱՆՏԱՌԻ ՀՐԴԵՀ.—Բէյլան գաւառակին քանի մը գիւղերու անտառներուն մէջ հրդեհ ծագելով 1500 արտավարի մօտ տեղ այրեր է։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Հայ-Հռոմէական եւ Էնկլիւրիւցի Գրիգոր Յովհաննէսեան անուն անձը իսլամական կրօնքը ընդունեց եւ կոչուեցաւ Մէհմէտ Սատրգ։

** Խրիսթինա անուն յոյն աղջիկ մը եւ Տօռու անուն հրէուհի մը իսլամութիւնը ընդունեցին եւ կոչուեցան առաջինը՝ Ֆաթմա Սաթէ, երկրորդը՝ Ֆաթմա Շիւքրէ։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—Ղալաթիա, Խալեար Խան, արմտեաց յանձնակատար Աբոսթոլ Թիրա էֆի կինը ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ տառապելէն յուսահատած՝ անձնասպան եղաւ։ Յուսահատ տիկինը ասկից տասնրսինգ օր մը առաջ Դարթալի մէջ ինքզինքը հորը նետեց բայց ազատեցին։ Երէկ առտու քիչ մը օդ առնելու պատրուակաւ պարտէզ կ'ելլէ։ Բաւական ժամանակ վերջը անոր մայրը տեսնելով որ աղջիկը չի դար, դուրս կ'ելլէ ու կը նայի որ ծառէ մը վար կախուած է։ Անմիջապէս կը կոտրէ չուանները եւ բժիշկ կը կանչեն, բայց կինը մեռած էր արդէն։ Անձնասպանը երկու մանր որբուկներ կը թողու։

** Զարշամպի մէջ Հասան անուն մարդու մը կին, Այշէ, իր ամուսնոյն ուրիշ կին մըն ալ առնելուն չկրնալով հանդուրժել, թոյն առեր եւ վերջ տուեր է կեանքին։

ԵԼԵՒՄԱՀԱԼԼԷՑԻՆԵՐՈՒՆ.—Յառաջիկայ երկուշաբթիէն սկսեալ մինչեւ նոր տնօրինութիւն մը, այսուհետեւ ամէն երկուշաբթի առտու ժամը մէկը քառորդ անցած շոգենաւ մը պիտի մեկնի Եէնիմահալլէէն եւ Մէսար Պուրնու, Պէօյիւքէրէ, Թարպիա հանդիպելէ վերջ ուղղակի կաւուրջ պիտի իջնէ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆ.—Երէկ 300 գաղթական Բէօսթէնճէէն Պոլիս եկան։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ վարչութեան սպասաւորներէն Հիւսէյին երէկ շէնքին ապակիները սրբած միջոցին երկրորդ յարկէն վար ինկաւ եւ աջ ոտքը, սրունքը ու գլուխը բաւական վիրաւորուեցան։ Վիրաւորը անմիջապէս փոխադրուեցաւ վիրարոյժ Ֆուատ Սիւրէյա փաշայի հիւանդանոցը։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ ռուսական դեսպան Պ. Զարիքով մայրաքաղաքս եկաւ։

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՑԻՆ դեր-տնօրէն Պ. Օպուանս եւ տիկինը Արեւելեան ճեպընթացով Բարիզ մեկնեցան երէկ։

ԾՈՎ. ԲԱԼՈՒՄՊՈ Իզմիրի նաւահանգիստը դտնուած միջոցին, «Սիլիկիա» զրահաւորին մէջ փոքրաւոր հացկերոյթ մը տուեր է։ Կուսակալ Բեամիլ փաշա պաշտօնական հաղուստով եւ իր հետեւորդներուն ընկերակցութեամբ ներկայ դտնուեր է։ Սեղանին վրայ երկուստեք բաժակաճառեր արտասանուեր եւ բարեմաղթութիւններ կատարուեր են Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեանը։ Իզմիրի խաղալկան գաղթականութիւնն ալ Գարշը Եապա, Պ. Ատրի Արմաոի ամարանոցին պարտէզներուն մէջ դաշտային հանդէս մը սարքեր է ի պատիւ Ծով. Բալումպոյի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.— Յորեհ. — Երէկ Փոքր-Ասիայէն 24 վագոն, Լտիրնէէն 5 վագոն հասան։

Այնթ.—Երէկ Մարսիլիայէն 370 պարկ եկաւ։ Վառնայէն մեծ քանակութեամբ ալիւր կը սպասուի։

Բամպակ.— Լիվերբուլէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ բամպակի գինը 5 1/16 ի բարձրացած է։

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ.—Դահիրէի մէջ ոսկի եւ արծաթ կեղծ դրամներ շրջաբերութեան հանուեր են, որոնք սակայն չատ ճարտարկերպով չինուած են։ Անոնց ձայնը եւ ծանրութիւնը ճշմարիտ դրամներուն ձայնին եւ ծանրութեան հետ միեւնոյնն են։ Կ'ըսեն թէ տեսակ մը ապակենման նիւթով չինուած են ատոնք, հետեւաբար կեղծ ըլլալնին հակնալու համար ուժով մը քարի զարնելու է եղեր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲՕԼՕՄՊԻՈՅ ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ

Նիւ-Եորքէն, սեպտ. 15 թուականով հետեւեալը կը հեռագրեն Բոլոմպիական չփոթութեանց մասին.— Ուաշինկթընէն ուղղուած ստիպողական հրամաններու վրայ «Բանթէր» մարտանաւը ծովային բանակին պատկանող 300 զինուորներով, վեց դաշտային թնդանօթներով Բօլօն մեկնեցաւ երէկ իրիկուն։ Բանտայի երկաթուղիներուն տնօրէնը արտօնութիւն ստացաւ Բօլոմպիական կառավարութենէն՝ որպէսզի երկաթուղիր աղատական պաշտօնեաները կարենան ըստ առաջնոյն շարունակել իրենց պաշտօն։ Հակառակ կառավարական զօրավար Սալդարի յայտարարութեան, միեւնոյն արտօնութիւնը տրուեցաւ նաեւ նաւային ընկերութեանց աղատական պաշտօնեաներուն։ Խաղաղականի չոգենաւային ընկերութիւնը մերժած ըլլալով կառավարական զինուորները Պուէնոս-Վանթուրայէն Բանտայի պարանոցը փոխադրել, օտար նաւերու տարողութեան (tonnage) տուրքը փոքրացուցաւ նորէն։ Բմբոստ զօրավար Հէրրերա կ'ամրացնէ իր դրաւած դիրքերը՝ Պէժինքոյի եւ Բամի մէջ։ Կը կարծուի թէ զօրավար Հէրրերա ետ կեցած է Բանտայի վրայ յարձակելու մտադրութենէն, նկատելով որ այդ քաղաքը չատ լաւ ամրացուած է։

★ Միեւնոյն թուականով կը հեռագրեն Ուաշինկթընէն.—Պոկոթայի ամերիկեան դեսպանէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ ապստամբներու զօրավարներէն Քարէանցը՝ որ Պոկոթայի արեւմտեան կողմի ընդարձակ դաշտերուն մէջ կը գործէր իր բազմաթիւ խումբերով, անձնատուր եղած է։ Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ ընդհանուր այս անձնատուութեան՝ կարելի է բոլորովին խաղացնել նկատել երկրին արեւելեան կողմերը։ Բոլոմպիական կառավարութիւնն ալ իր կողմէ կը ծանուցանէ թէ կառավարական մարտանաւ մը յաջողեցաւ ետ մղել այն յարձակումը՝ զոր ապստամբները փորձեցին Մակասէյնա գետին կողմերը։ Ուաշինկթընի քոլոմպիական դեսպանը նախագահ Մարքօքէնէն եւ Բոլոմպիոյ պատերազմական նախարարէն ստացած է հեռագիրներ՝ որոնք կը ծանուցանեն թէ 5000 կառավարական զինուորներ՝ զօրավար Բէրտօմայի հրամանատարութեան տակ, Բօլօն մեկնած են, Մակասէյնա գետին ընթացքին հետեւելով, եւ թէ 15,000 զինուորներ ալ պատրաստ են դէպի պարանոցը ուղղուելու։ Կը ծանուցուի նոյն տեղն թէ երկրին ներքին մասերուն մէջ ըստ բաւականին անդորրութիւն կը տիրէ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Վիեննայէն ստացուած հեռագիր մը որ սեպտ. 14 թուականը կը կրէ, կը ծանուցանէ թէ համագերման դաշնակցութեան գործակալները նշանակելի յամառութեամբ կ'աշխատին Հունգարիոյ դերման տարրին ներշնչելու ա՛յն տեսակ զգացումներ՝ որոնց «Միւս կողմէ չատ դժուարութիւն չքաշեցի Տիկ. Պրինեօլէի մէջ աւելցընելու համար չքեղանքի սէրը, որ արդէն դրաւած էր անոր ամբողջ սիրտը։

«Շուտով Պրինեօլէի կեանքը դժոխք մը եղաւ. իր կինը՝ զոր անդադար կը դրդէի ես, անկից դրամ կ'ուզէր, յանդիմանելով իրեն այն սպասաւորի վիճակը որուն մէջ մնացած էր։

«Պրինեօլէ տկար բնաւորութիւն ունէր։

«Փիւլիէթ,—իր կնոջ անունն է,—չարունակ կ'իմացնէր ինծի այն յառաջդիմութիւնները զորս իր դրամի անդադրում պահանջքները կ'ընէին ամուսնոյն մէջ։ Փիւլիէթ կ'իմացնէր ինծի ատոնք, առանց մոքէն իսկ անցընելու թէ ի՞նչ չահագրգռութիւն ունէին ինծի համար իր խօսքերը։

«Միեւնոյն ատեն բաւական բարեկամացած էինք Պրինեօլէին հետ։ Երբ մտածեցի թէ ալ եկած էր մէ անոնք ինքզինքին հեռու պահած էին մինչեւ այսօր։ Հունգար պետական մարդիկը, արդէն ասկէ առաջ այդ զգացումներու զարթնումէն վախնալով է որ բոլորովին մերժեցին զարդիլ՝ Գերմանիոյ եւ Աւստրօ-Հունգարիոյ միջեւ մաքսային միացում մը առաջ բերելու խնդրով։ Իրենք կը վախնային որ այդ տեսակ համաձայնութիւն մը՝ սահմանագլուխէն անդին դտնուող Գերմաններու համակրութիւնը պիտի հրաւիրէր Հունգարիոյ Գերմաններուն վրայ, որոնք մինչեւ այսօր չատ հաւատարիմ մնացած են, եւ որոնք կրնար ըլլալ որ մոլորէին այդ համակրութեանց պատճառաւ։

Միւս կողմէ, Թէմէսվարէն կը ծանուցանեն թէ համագերման դաշնակցութեան գործօն անդամներէն մէկը, Պ. Քռանիէ՝ որ «Հունգարիոյ Գերմաններուն յատուկ թերթ» անունով հանդէսի մը խմբագրապետն է, արտաքսուած է նոյն քաղաքէն։ Քաղաքապետը այդ առթիւ յայտարարութիւն մը հրատարակելով կը յայտնէ այն պատճառները՝ որոնց համար ստիպուած է այդ տեսակ ընթացք մը բռնել։ Քաղաքապետը կ'ըսէ թէ Պ. Քռանիէ ծայրայեղութեան տարած է իր սիրողութիւնքներուն քարոզութիւնը, եւ թէ ինք, հանրային անդորրութեան պահպանման համար պարտաւորուած է անոր արտաքսումը հրամայել։ «Նոյն Ֆրայէ Բրէսէ»ի Բէլթայի թղթակիցը կ'ըսէ թէ այդ որոշման տրուելէն առաջ՝ քաղքին մէջ ցրուուած յայտարարութիւն մը կը յորդորէր ժողովուրդը որպէս զի ինքզինքը հեռու պահէ համագերմաններէն, չհաղորդակցի անոնց հետ, եւ կատաղի պայքար մը մղէ այդ դատին կուսակիցներուն դէմ։

Ինչպէս յայտնի է, համագերմանութիւնը կատարեալ վտանգ մը դարձած է Աւստրօ-Հունգարիոյ մէջ։ Դաշնակցութիւնը կ'աշխատի դերման տարրը զօրացնել Աւստրօ-Հունգարիոյ ու մասնաւորաբար Հունգարիոյ մէջ ձեռք ձգելու համար այն տեսակ քաղաքային իրաւունքներ՝ որոնց շնորհիւ ի վիճակի պիտի ըլլան ա՛լ աւելի զօրանալու, ա՛լ աւելի բարգաւաճելու։ Եւ ահա այդ մտադրութեան դէմ է որ պայքար կը մղեն Հունգարիոյ պետական մարդիկը, աշխատելով որ գոնէ Աւստրիական կայսրութեան այդ մասին մէջ դտնուող Գերմանները, որոնք մինչեւ այսօր հեռու մնացած են այդ կարգի ծրագիրներէն։ Ըստ առաջնոյն շարունակեն հաւատարիմ մնալ տիրող կանոններուն, եւ միւս ցեղերուն հետ մի՛ միայն երկրին զարգացման որ բարգաւաճման աշխատին։

ՊԱՊԸ

ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԿՂԵՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՌԱՄԲՈՒԼԱՅԻ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

ԲԱՐԻԶ, 15 սեպտ.—Մաթէն «Հռոմի լուսութիւնը» խորագրին տակ կը հրատարակէ Կարդինալ Ռամբուլայի մէկ նամակը, ուղղուած Վատիկանի մտ ֆրանսական դեսպանի խորհրդական՝ Պ. Ֆ. ը Նալէնի։ Այդ նամակին մէջ, Կարդինալը Ֆրանսայի դիւանագէտին կը բացատրէ այն պատճառները որոնց համար Պապը չուզեց ունկընդրութիւն մը շնորհել «Մաթէն»ի խմբագիրներէն մէկուն, որ կը փափաքէր Սրբազանին բերնէն իսկ լսել այն տպաւորութիւնը զոր ըրած են իր վրայ Ֆրանսայի մէջ պատահած վերջին դէպքերը եւ մանաւանդ ոսոխականութեան ուժով միաբանական վարժարաններու փակումը, եւ թէ ատկէ զատ արդի դասդիճին հակակրերական վարմունքը ինչ աղդեցութիւն կրնայ ունենալ Ֆրանսայի ու Վատիկանի ապագայ յարաբերութեանց այս մարդը գործիք ընելու օրը։ Հետը մտերմանալ սկսայ։ Ինքն ալ սկսաւ տարօրինակ վստահութիւն մը ցոյց տալ հանդէպ ինծի։ Օր մը երբ սովորականէն աւելի տխուր կ'ուրեար, որովհետեւ նախորդ օրը միլիէթ ըսած էր թէ պիտի ձդէ երթայ, եթէ հարստանալու միջոց չդտնէ, ա՛լ բացուեցայ Պրինեօլէի։

«Վստահ էի մարդուս վրայ. կը խենթենար երբ գրպանէս ոսկի մը ոսկի կը հանէի . . .

«Հետեւեալ օրը աւելի տխուր էր։ Ես միշտ անոր աչքին առջեւ անդադար դրամ կը հանէի կը դնէի դրպանս, ու իր աչքերը կը վայլատակէին։

«Է՜հ, այո՛, վստահ էի վրան, գիտէի թէ մտիկ պիտի ընէր խօսքերս։

«Ու իրաւ ալ մտիկ ըրաւ, պաղութեամբ։

(Շարունակելի)

վրայ։ Կարդինալ Ռամբոլլայի այդ նամակը չատ մեծ կարեւորութիւն ունի մանաւանդ իր սա՝ մասով.—

«Քանի մը ամսէ ի վեր Պապը որոշած է ամէնէն խիստ վերապահութիւնը ցոյց տալ Ֆրանսայի վերաբերող խնդիրներուն նկատմամբ եւ հրամայեց որ այդ վերապահութիւնը ցոյց տրուի նաեւ ամէնուն կողմէ։ Պապը չ'ուզեր որ արտասանուի խօսք մը որ Քոմպի գանլիային նպաստաւոր կամ աննպաստ կերպով հասկցուի եւ կուսակցութեանց բանավէճերուն ծառայէ։ Այս սկզբունքին իբր գործադրութիւն Պապը մերժեց մտիկ ընել ֆրանսացի ուխտաւորներ, եւ ասիկա հակառակ իր սովորութեան։ Պապը հետեւաբար կը մերժէ նաեւ լրագրողներու այցելութիւնները, մանաւանդ եթէ ֆրանսացի են, հոգ չէ թէ նոյն իսկ անձնուէր ըլլան Վատիկանի Վատիկանի քաղաքականութեան համար անհրաժեշտ են Պապին կողմէ եղած այս զգոյշութիւնները։ Պարզապէս իմաստութիւնը կը պահանջէ որ ոչ ոք խօսի, ոչ ոք գործէ անանկ արարք մը որ անտեղի քննադատութեանց կարենայ տեղի տալ։ Այն բացատրութիւնը զոր կը խնդրէք ըլլալ դուք, անչուշտ նոր վիճաբանութեանց տեղի պիտի տար, մանաւանդ այն ֆրանսայի-կաթոլիկ մամուլին կողմէ որ այնքան հաւատարիմ է Վատիկանին։» Մարքեզ պղտիկ քննադատութիւն մը կ'ընէ այս նամակին, ըսելով թէ ուրեմն Վատիկանի լռութիւնը տգիտութեան ու անտարբերութեան արդիւնք չէ, ինչպէս ուզած են կարծել ոմանք, այլ կանխամտածուած եւ ուզուած բան մըն է։

★ Կարդինալ Ռամբոլլայի այդ նամակի մասին Օսսերվատորի Ռոմանօ թերթը երկարօրէն խօսելով, բացարձակապէս կը հերքէ նոյն Կարդինալին կողմէ Պ. տը Նավէնի այդ տեսակ նամակ մը ղրկուած ըլլալը։ Սակայն, «Մաթէն» կ'ըսէ ատոր հակառակ, թէ իր խմբագիրներէն Պ. Մութոն ամբողջովին ընդօրինակած է խնդրոյ առարկայ նամակը, անանկ որ չատ չատ նամակը ստորագրողը եւ ան որուն ուղղուած է, անո՛նք միայն կրնան հերքել, եւ անոնց կողմէ ալ հերքում մը եկած չունի, ու, հետեւաբար, Օսսերվատորի Ռոմանօյինը ուրիշ բան չէ բայց եթէ երեւակայութիւն։

ՊՕԼԻ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Պերլինէն 15 սեպտ. թուականով կը հեռագրեն թէ պաշտօնական շրջանակներու մէջ բաւական մտահոգութիւն կը տիրէ այն ցոյցերուն նկատմամբ որոնք տեղի պիտի ունենան պօէրասէր գերմանացիներու կողմէ՝ Պոթա, Տըլարէյ եւ Տէվլէթ զօրավարներուն այցելութեան առթիւ։ Կազէթ տը Քոլոնեը, խորհուրդ կուտայ տեղի չտալ ո՛ եւ է ցոյցի, որ կրնայ Անգլիոյ անհաճոյ ըլլալ։ «Զենք վարանիր ըսելու թէ, կը գրէ ան, այդ կարգի ո՛ եւ է ցոյց մը անոգուտ պիտի ըլլայ եւ ոչ փափաքելի բան մը, եւ մենք չենք տեսներ անոր մէջ նպատակ մը՝ որուն հանիլ ուզեն Պօէր զօրավարներն ու իրենց գերման բարեկամները։ Միջազգային ազդեցութիւն մը բանեցնել Անգլիոյ վրայ՝ անկարելի է. ակից զատ, Պօէրները իրենց դիմադրութիւնը ու իրենց յօժարութեամբը գերիշխանութիւնը ընդունեցին անգլիական թագին։ Եթէ Անգլիացիներուն եւ Պօէրներուն մէջեւ կարգադրելիք խնդիրներ կը մնան տակաւին, ատոնց ամէնքն ալ երկու կողմերուն համար ալ անձնական խնդիրներ են, եւ ուրիշ ո՛չ մէկ ազգի հետ վերաբերութիւն չունին։ Պօէրները ինչո՞ւ Գերմանիան հանդիսատես ընել կ'ուզեն այդ տեսակ ցոյցերու։ անոնք պէտք չէ՛ որ տեղի ունենան։ Անոնք կրնան իրենց անհաճոյ անդրադարձումը ունենալ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ յարաբերութիւններուն վրայ։» Բարիզեան թերթ մը սակայն պատասխանելով այս խօսքերուն, կ'ըսէ թէ հռենոսեան թերթը քիչ մը կը չափազանցէ, քանի որ Պօէր զօրավարները դեռ չատ վերջերս իրենց Ամսթէրտամ այցելութեամբը հաստատեցին թէ, փափկանկատութեան տեսակէտէն ո՛չ մէկէն դաս առնելու պէտք ունին։

★ Թայմզ կը հրատարակէ նաեւ գերմանական երեւելի թերթերու քանի մը յօդուածները որոնցմէ կը տեսնուի թէ, Գերմանիոյ մէջ հանրային կարծիքը չատ նպաստաւոր ըլլալ չի թուիր այն չարժման զոր պէր զօրավարները գերմանական երկիրներու մէջ յառաջ բերելու մտադրութիւն ցոյց կուտան։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Լոնտոնէն 15 սեպտ. թուականով հեռագրուածին նայելով, բազմաթիւ թերթեր Բէքինէն քաշուած 15 սեպտ. թուակիր հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած են — «Եուան-Շի-Քայի մէկ յիշատակին ի պատասխան, հրովարտակ մը հրատարակուեցաւ, արտօնող որ բոլոր պաշտօնեաները ստանան իրենց թոշակները եւ բոլոր տուրքերէ եւ ուրիշ հասոյթի աղբիւրներէ գոյացած դրամները, պղտիկ մաս մը զեղչելով, կեդրոնի Գանձուն ուղարկուին։ Այսպէս մինչեւ այն օրը՝ ուր կառավարութիւնը վերջնապէս որոշէ թոշակներու համար գոհացուցիչ սակ մը, անկարելի դարձնելու համար մանտարիններու կեղեքումները։ Հրովարտակը կը պահանջէ մանտարիններէն ընել այնպէս ինչպէս կ'ընեն Չիլի գաւառին մէջ։

★ Թայմզ Նիւ-Եորքէն ուղղուած հեռագրէ մը կ'իմանայ թէ Նիւ-Եորքի նահանգին հանրապետական ժողովը գումարման մը մէջ, որոշած է ուժ տալ Պ. Բուզվէլտի թեկնածութեան՝ 1904ի ընտրութեան մէջ։ Տասնմէկերորդ նահանգն է ասիկա, ուր հանրապետականները կ'որոշեն Պ. Բուզվէլտը երկրորդ անգամ ըլլալով նախագահ ընտրել։

★ Լոնտոնէն 18 սեպտ. թուականով կը հեռագրուի թէ հարաւ. Բէնճապի մէջ (Հնդկաստան) մեծ հրդեհ մը ծագելով 25 գիւղեր աւերակ դարձած են եւ 6000 հոգի անպատսպար մնացած։ Ընդհանուր վնասը կը հաշուուի 500,000 ֆրանք։

★ Դեղագործական միջազգային համաժողովը Պրիւքսէլի մէջ սկսած է իր նիստերուն՝ սեպտ. 17էն ի վեր։ Այդ համաժողովը պիտի զբաղի՝ բժշկութեան մէջ գործածուած ազդու դեղերուն պատրաստութիւնը ամէն երկրի համար միօրինակ ձեւի մը վերածելու խնդրով։ 1865ին՝ Պրունսվիքի մէջ գումարուած դեղագործական առաջին համաժողովն էր որ այդ տեսակ առաջարկ մը ըրած էր եւ 1867ին Բարիզի մէջ գումարուած համաժողովը խորհրդակցութեան նիւթ ընելով զայն, բոլոր երկիրներու համար դեղերու հաւաքածու մը պատրաստելու որոշումը ընդունած էր։ 1900ին դարձեալ Բարիզի մէջ գումարուած դեղագործական համաժողովը այդ որշումը ընդունած եւ խնդրին վերջնական լուծում մը տալու համար միջազգային նոր համաժողով մը գումարելու պէտքը զգացուցած էր։ Այս անդամուան Պրիքսէլի համաժողովին տանջիները կառավարութիւններ կը մասնակցին։

ՔՐՈՆԻԿ

Այսօր, մեր Ա. էջին մէջ հրատարակած ենք Պ. Խորով Քէչիչեանի մէկ չափական յօդուածը՝ նուիրուած Աղդ. Հիւանդանոցին։ Եէտիգուլէի հաստատութեան շուրջը յարուցուած լրագրական պայքարներէ հեռու մնացած անձի մը դիտողութիւններն են ատոնք, որոնք, ինչպէս կը տեսնուի, մեծ մասամբ կը համաձայնին այն քննադատութեանց՝ որոնց յաջորդաբար արձագանգ եղած է «Ծաղիկ»։

Այդ յօդուածին մէջ մեզի համար ամէնէն կարեւոր կէտն է այն կոչումը՝ զոր Պ. Քէչիչեան կ'ուղէ ազգին այլ եւ այլ բաժանումներուն, փափաք յայտնելով որ գոնէ այդ բարեսիրական հաստատութեան շուրջ մոռնան ամէն խարականութիւն, եւ միահաղոյն չզլանան իրենց նպաստը։

Այս տեսակ փափաք մը մեր ալ փափաքն է, ինչպէս անշուշտ փափաքը բոլոր անոնց որոնք Հիւանդանոցին օգուտը կը մտածեն։ Եէտի Գուլէի հաստատութիւնը այսօր, իր ասպնջականութեան ապաստանող անձերուն չի հարցներ. բնաւ թէ ինչ յարանուանութեան, ինչ կրօնքի կը պատկանին։ Հանրային հաստատութիւն մըն է անիկա, ոգորուած զուտ մարդասիրական նպատակով մը. եւ այդ նպատակին գործադրութեան մէջ երբեք չեղում մը չէ՛ բրած ու չընե՛ր ալ։ Հոն Հայն ալ կրնայ մանել, Հայ Հռոմէականն ալ, Հայ Բողոքականն ալ, ինչպէս նաեւ ամէն կրօնքի պատկանող ո՛ եւ է մարդ։

Ինչո՞ւ այսպէս չըլլայ նպաստի մասին, եւ ազգին այլ եւ այլ բաժանումները, մանաւորապէս Հայ Բողոքականները՝ որոնք իրենց յատուկ հիւանդանոց մը չունին Պոլսոյ մէջ, իրենց լուսան չնուիրեն հաստատութեան մը՝ ուրիկ իրենք. եւ կամ իրենց կարօտ դաւանակիցները կրնան լիապէս օգտուիլ։

Երանուհի մայրապետի հիւանդութիւնը կը շարունակէ միւս նոյն ծանր վիճակին մէջ։ Երէկ բժշկական խորհրդակցութիւն մը կատարուեր է եւ հարկ եղած դարմանները տրուեր են։ Կը յուսացուի որ մինչեւ երկու ամիս կատարելապէս ապաքինի։ Այս յանկարծական հիւանդութեան վրայ, Գալֆայեան որբանոցին խնամակալները առ այժմ սարսափեր են լքել իրենց ծրագիրները, որոնք, ինչպէս յայտնի է, որբանոցին բարեկարգութեան կը ձգտին։

×

Պարտիզակէն կը գրեն մեզ.—«Այս պահուս ուր գաւանափոխական պրդտիկ, աննշան հոսանք մը ծայր տուած է գիւղիս մէջ, մանաւոր այժմէութիւն մը կը ստանայ քահանայի հարցը՝ որ աւագ կարեւորութիւն ունի մեր գիւղին համար։ Շնորհքով քահանայ գրեթէ բնաւ չկայի պէս բան մըն է հոս։ Իրաւ է որ Բերայի Աւագերէց Տ. Մկրեան հայրը գիւղիս ե. կեղեցւոյն վրայ ձեռնադրուած է, բայց յարգելի Տ. Հայրը, թերեւս նկատելով որ Պարտիզակի հօտը չէ՛ կրնար զինքը գոհացնել, երկար ատենէ ի վեր քաշուած է Պոլիս, ուր աւելի լաւ կերպով մը կրնան գոհանալ իր փափաքները։ Պատշաճ է որ գար իր գիւղը հաստատուէր, գար իր գիւղին եկեղեցւոյն բարեզարդութեանը աշխատիլ բայց եթէ երբեք իրապէս կան անանկ պատճառներ որոնք անհրաժեշտաբար զինքը կը հարկադրեն Պոլիս մնալու, գոնէ աշխատուի Պարտիզակը օժտելու կարող եւ իրենց կոչումին արժանաւոր քահանաներով։ Այսօր վաղը, Տ. Մկրեան հայրը հոս կը գտնուի իր թոռանը հարսնիքին առթիւ։ Բայց մէկ երկու օրէն պիտի մեկնի եւ ան ատեն գիւղը կրկին անհովիւ պիտի մնայ, եւ այսօրուանէն պէս անպատեհութիւններ չպիտի ուշանան անշուշտ յայտնուելու։»

×

Կրօնական ժողովը խնդրեր է Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքէն՝ որպէս զի ետ կանչէ Աղեքսանդրիոյ եկեղեցւոյն քարոզիչ Աղարեան Վահրամ վարդապետը։ Այդ վարդապետը մինչեւ այսօր չա՛տ ամուլ պաշտօնավարութիւն մը ունեցած էր, եւ տեղի տուած կարգ մը հիմնաւոր դանգատներու։

×

Պուքրէշի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն ժամկոչը, Կարապետ Մարտիրոսեան, ասկէ 25 տարի առաջ օրինաւոր պսակով կ'ամուսնանայ հայ որբեւայրի մը հետ, եւ 13 տարի կենակցելէ վերջ, անբարոյականութեան ամբաստանութեամբ կը բաժնուի անկէ։ Կինը՝ իր Ռումանացի սիրահարին հետ մինչեւ այսօր կը շարունակէ կենակցիլ։ Կարապետ ալ իր կարգին Ռումանացի կնոջ մը հետ կը կենակցի ամբողջ երեք տարի, ուրկէ վերջ այդ կինը կը մեռնի։ Ժամկոչը երրորդ անգամ ըլլալով հայ կին մը կը բռնէ եւ 6½ տարի ալ անոր հետ կենակցելէ վերջ, զայն ալ գերեզմանը կը դնէ։ Յետոյ, չորրորդ անգամ ըլլալով հայ կնոջ մը հետ կը կենակցի. ան ալ կը մեռնի։ Կարապետ՝ հինգերորդը ըլլալով՝ կրկին հայ կին մը կ'առնէ եւ չորս տարի ալ անոր հետ ժամանակ կ'անցընէ։ Այս պահուս, 70-75 տարեկան հասած ըլլալով, կը դիմէ տեղւոյն Անդրէասեան Յարութիւն քահանային եւ կը փափաքի ամուսնանալ իր վերջին կենակցին հետ, որ իր կարգին 50ը անցած է արդէն։ Քահանան ալ կը տեղեկագրէ կեդր. Կրօնական Ժողովին, որ յառաջիկայ նիստի մը մէջ նկատողութեան պիտի առնէ այս քիչ մը բաւական մանուածապատ խնդիրը։

×

Բալուի դաւառային վարչութիւնը դիմում ըրեր է Պատրիարքարան, խնդրելով որ նորընտիր առաջնորդ Աղան Ծ. Վարդապետ Համամճեան փութայ իր պաշտօնատեղին, եւ իրեն հետ մէկտեղ Ս. Միւռոն տանի։

×

Ռուսումնական Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Դալաթիոյ Խորհրդարանը եւ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

Նախորդ նստի որոշման համաձայն Պալաթի Թաղ. Խորհուրդը հրաւիրուած էր ներկայանալ Խորհրդոյ հետ բանակցելու եւ վարժարանին պաշտօնէութեան նկատմամբ վերջնական կարգադրութիւնները սահմանուելու համար։ Որովհետեւ Թաղ. Խորհուրդը կրկին հրաւէրներէ ետքն ալ չներկայացաւ, եւ Խորհուրդը նկատելով որ իրաց այս վիճակը կ'ապացուցանէ թէ Թաղ. Խորհուրդը իրօք ձեռնթափ եղած է գործէ, ինչպէս յառաջագոյն զրաւորապէս ծանուցած էր, եւ նկատելով որ վարժարանին պաշտօնէութեան մասին, որ մինչեւ ցսոր տնօրինութիւն վերակոչուած էր ի պաշտօն, վերջնական կարգադրութիւն մը կրնայ պաշտօնի վրայ գտնուող Թաղ. Խորհրդոյ հետ կարեւոր բանակցութեամբ տեղի ունենալ, ինչպէս նաեւ կանոնական տրամադրութեանց համաձայն որոշուիլ վարժարանին ելմտացոյցը, որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն, այս նպատակաւ հարկ եղած անմիջական տնօրինութիւնը ի գործ դնել։

Շրջանաւարտներու քննիչ Յանձնաժողովը իր աշխատութիւնը աւարտած ըլլալուն, Խորհուրդը նկատողութեան առաւ տրուելիք վկայականներուն կանոնական տրոց վճարման խնդիրը, որոնք յատկացեալ են Ուսուցչաց Օգնութեան մասուկին եւ որոշեց որ այդ վկայականներու բաշխման առթիւ, շրջանաւարտներ իրենց հետ բերեն ի Պատրիարքարան՝ ինչպէս անցեալ տարի, կանոնական տուրքը մէկ մէջիտ եւ կամ Թաղ. Խորհրդէն նոյնչափ դրամ վճարելու անբաւականութեան վկայագիր մը։ Գալով ուսուցչական վկայագիրներուն, խորհուրդը նկատելով որ ուրեք ուրեք ուսուցիչք կամ ուսուցչուհիք փոխանակ իրենց կանոնական վկայականին կը ներկայացնեն լոկ լրագիրներու մէջ հրատարակուած վկայեալ ուսուցիչներու ցանկը, ինչ որ զերծ չկրնար ըլլալ անպատեհութիւններէ, որոշեց գրել Թաղ. Խորհրդոյ եւ Հոգաբարձութեանց որ երկրորդական պաշտօնէից ընտրութեան առթիւ փոյթ տանին պահանջել ո եւ է ուսուցչի իր ուսուցչական ձեռնհասութեան վկայականը եւ այնպէս կոչել ի պաշտօն։ Շրջանաւարտներու անուններուն ցուցակը հրատարակուելու պիտի տրուի յառաջիկայ շաբթու։

Խասգիւղի Ս. Ներսէսեան վարժարանի աւագ ուսուցիչը որ ասկէ առաջ Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկութեամբ եւ Խորհրդոյ հաստատութեամբ պաշտօնի կոչուած էր, հիմայ դադրած ըլլալով, զրուած էր Թաղ. Խորհրդոյ Կազմական Կանոնադրին 41րդ յօդուածին համաձայն պատճառաբանել խնդիրը, ինչպէս նաեւ 36րդ յօդ.ին համաձայն ներկայացնել վարժ.ին նոր շրջանին ելեւմտացոյցը, անոր միացնելով պաշտօնեաներու ցուցակը եւ աշակերտներու թիւերը, դասընթացքներու բաժանմամբ. այս նպատակաւ տեղի ունեցած կրկնակի յանձնարարութեանց զրեթէ ամիսէ մը ի վեր դեռ պատասխան մը առնուած չըլլալով, Խորհուրդը իր մէջէն պատուիրակութիւն մը կազմեց՝ այցելելու համար նոյն վարժարանը եւ տեղական քննութեամբ մը սահմանելու պարտ ու պատշաճ կարգադրութիւնները։

Յարութիւն Լֆ. Մկրտիչեան նոր գրով մը Խորհրդոյ գնահատման ներկայացուցած էր վերջին ինչ ինչ դիտողութիւններով «Հայ. ձայնագրութեան դասագիրք» անունով մէկ գործը. որոշուեցաւ ենթարկել զայն Կրօնական Ժողովոյ նկատառման։

Պաղտատէն տեղւոյն վարժարանին համար խնդրուած էր ուսուցիչ մը եւ ուսուցչուհի մը, պահանջուելով ուսուցիչէն հայերէն, գաղղիերէն լեզուներու եւ երաժշտութեան դասաւանդութիւնը եւ ուսուցչուհիէն հայերէնի, գաղղիերէնի, ձեռագործի եւ դաշնակի դասաւանդութիւնները։ այս պաշտօններուն համար մէկ քանի ընտրելիներ ներկայացան, սակայն վերջնական կարգադրութիւն մը տեղի չունեցաւ։

×

Քասթէմունիի Թաղ. Խորհուրդը խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ Թիւրէպոլուէն հոն զրկուած Տ. Շիղա քահանան հեռացուի։ Պատրիարքարանը ի պատասխան գրեր է թէ Տ. Շիղան իրենք ուղած էին երբեմի Տ. Տաճատ քահանային տեղ, եւ թէ հետեւաբար պէտք է համաձայնին անոր հետ, առանց անպատեհութեանց ծնունդ տալու։

×

Կրթական գործին նպաստելու համար, Թէհրանի մէջ կիներէ բաղկացած խնամակալութիւն մը կազմուեր է եւ արդէն 7-800 թուման հանգանակեր է դպրոցներու օգտին։ Պարսկա-Հնդկաստանի Առաջնորդական Փոխանորդ Բագարատ վարդապետ, Մոսկուայէն եւ Բեթերսպուրկէն յաջողեր է հաւաքել 20,000 բուբլիի գումար մը, որուն 3 հազար բուբլին վեց տարի չարունակաբար պիտի տայ եղեր Բեթերսպուրգի եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը, եւ եթէ երբեք նպաստընկալ վարժարանները արդիւնք ցոյց տան, պիտի աւելցնէ նպաստին քանակութիւնը։ Տիկին Քանանեանցի նուիրած 50,000 բուբլիով ալ երկդասեան ուսումնարան մը եւ մանկապարէզ բացուեր է։ Նոր Զուղայի կրթական գործին համար ալ Բագարատ վարդապետի խոստացուեր է տարեկան 10,000 բուբլիի նպաստ մը։

Տէր-Մինասեան Վահան վարդապետ, «Լոյս»ի մէջ նամակ մը հրատարակելով կը ծանուցանէ թէ ալ չպիտի խմէ։ Նամակը հետեւեալ կերպով կ'աւարտի.—«Ծանրածանր հիւանդութիւն մը փրկութիւնս է եղած այսօր, ԻՍՊԱՌ ազատուած ըլլալու մոլութենէ մը, որուն երեսէն փճացած էին պատիւս ու կեանքս, մանաւանդ աւելի եւս անոնց երեսէն, որոնց չարաշահութիւնն ակներեւ եղած է արդէն։ Ողջոյն ձեզ, ո՛վ իմ սրտիս սիրականներ, ա՛լ այսուհետեւ դուք յիս եւ ես ի Ձեզ»։

×

ՄԱՍԻՍ գրական չաբաթաթերթի այսօրուան թիւին բովանդակութիւնն է.—Ռիւտոլֆ Վիրխով, Տոքթ. Ե. Մասիս։— Փոխարինութիւնը (Նորավէպ) Յովհ. Սեքեան։—Դաղատիա (Այցելութեան մը առթիւ.) Տոքթ. Յ. Տ. Ստեփանեան։—Սիկառը (Բանաստեղծութիւն) Յ. Տ. Յակոբեան.—Երեք տարի Արժանթինի մէջ (Թերթոն)։— Ցուշատետր։

ԱՐՄԱՇԻ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պաշտօնական ծանուցում

Խնամակալութեան Դպրեվանուց

Արմաշու

Դպրեվանուց վարչութիւնը կը փութայ ծանուցանել Արմաշու Զարխափան Ս. Աստուածածնայ բարեպաշտ ուխտաւորաց թէ՝ երթեւեկութեանց դիւրութեան համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուած են նախորդ տարիներուն նման։

Ոստիկանութեան նախարարութիւնն ալ կարեւոր հրահանգներ տուած է իր ստորակարգեալներուն, որպէս զի ուխտաւորաց երթալուն կամ դառնալուն առթիւ բաւական համարին միայն կայարաններու մէջ նայիլ անոնց Օսմանիէ թեզքերեքիները, երթեւեկութեանց կանոնաւորութեան համար։

Իզմիտէն Արմաշ ճանապարհին ապահովութիւնն ալ կատարեալ է, տեղական իշխանութեանց աչալուրջ հսկողութեան շնորհիւ, եւ վանքին կողմէ ալ յատուկ պահպաններ կարգուած են, ըստ սովորութեան ուխտաւորաց ընկերակցելու համար։ Իզմիտի մէջ գտնուող վանքին գործակատարները պիտի ջանան ուխտաւորաց պէտք եղած դիւրութիւնները ցուցնել եւ պատրաստել։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՒ «ԾԱՂԻԿ»ՈՎ.

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ

ՊՕԼՕՆԻԱՅԻ ՈՃԲԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԵՒ ՍՐՏԱՁՄԼԻԿ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 19 սեպտ. — Քէլանթանի իշխանապետութեան Անգլիացւոց կողմէ զրաւուելուն նկատմամբ ստոյգ լուրեր հասած չըլլալով, Պ. Տէլքասէ հրամայեց որ խիստ քննութիւն մը բացուի այդ խնդիրը լուսաբանելու համար։ Լոնտոնի մէջ ալ կը յայտարարեն թէ ստոյգ լուր չունին այդ մասին։ Քէլանթան Սիամի ամէնէն ընդարձակ եւ ամէնէն հարուստ Մալայական իշխանապետութիւնն է։

ՆԻՒ ԵՕՐՔ.—Բորթ-օ-Բրէնսէն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ կացութիւնը հեղգհեղգ աւելի կը ծանրանայ։ Կը վախցուի որ ըմբոստները այրեն Սանթա-Մարիան։

ԲԱՐԻԶ.— Հնդկաչինի նորընտիր կառավարիչ Պ. Պո կիրակի Մարսիլիա կը մեկնի, ուրկէ իր պաշտօնատեղին պիտի ուղղուի։

ՊՈՒԷՐԷՇ. — Ռումանիոյ հեռագրական վերատեսչութիւնը՝ Պրայիլայի ճամբով հեռաձայնի գիծ մը պիտի հաստատէ Պուքրէշի եւ Բէօսթէնճէի միջեւ։

ԱԹԷՆՔ. — Կորնթոսի չամիչին տագնապը կը շարունակէ։ Գիները չա՛տ ինկած են։ Արտադրողները, քիչ չատ բռնուելիք գին մը ձեռք բերելու համար սէնտիքա մը կազմեցին։ Կառավարութիւնը՝ արտածման տուրքը 1000ին 10 տրախմի իջեցուց։ Աթէնքի չամիչի պանքան՝ առեւտրական ճախողուածներու առաջքը առնելու համար այժմէն միջոցներ ձեռք կ'առնէ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Շաբաթ 20 սեպտ. (այսօր) Սակարանը գոց պիտի մնայ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՀՌՈՄ, 19 սեպտ.—Բարիզի իտալական դեսպան Կոմս Թորնիէլլի ապահովցուց Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէն՝ թէ Իտալիա ո եւ է կարեւորութիւն չընծայեր Պ. Բէլգանի Այաչչիոյ մէջ արտասանած խօսքերուն, որովհետեւ անոնք Ֆրանսայի եւ իր կառավարութեան կարծիքը չեն ցոլացներ։

ԼԻԶԱՕՆԱ (պաշտօնական).— Բորթուկալի թագաւորը հոկտ. 15ին Լիզաբոնայէն պիտի մեկնի, եւ 18 ին Բարիզէն անցնելով Լոնտոն պիտի երթայ։ Վերադարձին պիտի այցելէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Գիշերօթիկ տարեկան 18 լիրա օսմ.

Առեւտր. Վարժարանի ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ տարեշրջանն սկսաւ։

Վարժարանիս նպատակն է լուրջ դաստիարակութեամբ, գործնական գիտելիքներով ուսուցանել աշակերտաց ԼԵԶՈՒ եւ ՎԱՃԱՌԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Վարժարանս ունի մանկապարտէզի Նախակրթարանի եւ Ուսումնարանի 3 թասընթացքներ։

Նախակրթարանի աշակերտաց ալ թոյլատրուած է Գերմ. եւ Անգլ. լեզուներն եւս ուսանիլ, Հայ. Օսմ. եւ Ֆրանս. լեզուաց մէջ պէտք եղած յաջողակութիւնը պահպանելով միշտ։

Նկատի առնելով հեռաւոր ծնողաց նիւթական վիճակը եւ արժան դատելինք միայն 18 լիրա տարեթոշակով գիշերօթիկ աշակերտ ընդունիլ վարժարանիս մէջ։

Ծնողք ալ պարտին նկատի առնուլ թէ օտար լեզու սորվելու համար անպատճառ օտար վարժարան յանձնելու ըմբռնումը սխալ է եւ վնասակար։ Առեւտր. վարժարանի մէջ 11-12 տարեկան պատանիներ հինգ լեզու կը սորվին խօսելով, գրելով միասին։

Աշակերտաց արձանագրութեան համար դիմել Առեւտր. Վարժարան, Բանկալթի, Ճէտիտլիք փողոց։

Հիմնադիր-Տնօրէն
ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

8—15

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 6 Սեպտ.			Սօս. Օթ. տը ֆիլ է տթֆ	18	50
Օսմ.Քոն. Սէռի Դ. Օ.Ո.	31	09	Ագոթոն Գոմմերսիալ	1	30
Ամէնէն բարձր գին »	31	3	Թօպպաց Գօրբօրէշէն	0	10
» վար գին »	31	08	Անթրեբրիդ ժէնէրալ	0	8
Բուամէլի երկաթղ. ֆր.	120	50	Անատոլու Սրկաթ. Ագս.	10	35
Ամէնէն բարձր գին »	120	75	» » Սէռի A	524	—
» վար գին »	120	50	» » » B	518	—
Թրանզիտ »	147	—	Պանգ տը Սալոնիք Ագս.	164	—
—			5% Հէլլէնիք 1881	20	—
3 օրուան Քոնսոլիտ	350	—	Պանգ Նասիոն. Ցուն.	418	50
8 » Սրկաթուղի	2	—	Լորիմէր	76	—
			Թրանզիտ	147	—
ԲԱՅՈՒՄ, 7 Սեպտ.			Պոլսոյ Քարափի Ընկ.	496	50
Օսմ. Քոն.Սէռի Դ, Օ.Ո.	31	06	Տէրքօզի Ջրի Ընկ.	259	—
» ժամ 5ին «	31	06	Թրամվէյի Ընկ.	496	—
Բուամ. երկաթուղի ֆր.	120	25	Բրէմի Ֆոնտէն Էյժիր.	262	—
» » ժամ 5ին »	120	25	—		
—			ՓՈՒԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Թապագ Թիւրք Ռէժի	15	25	Լոնտոն 3 ամիս	108	3/8
Սիկարէթ, Սէռի A	0	21	» » » չէք	109	07
» » B	0	90	Բարիզ » »	23	20
Պանգ տը Մեթէլլին	8	50	» » » չէք	23	07
Ագոթոն աէ Թրամուէյ	5	40	Պերլին անտոկոս չէք	18	77
Գուրանոս	1	32	Իւրոն Աւստրիական	21	81
Սոսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	70	—		

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ		
Ագլ. Ոսկի	109	39
20 Ֆրանգնոց	87	18
20 մարքնոց	107	10
Բել. Լմլէրիալ	90	20
Բրիմից	51	09
Մէճիտիէ արծաթ	108	04
Մէճիտիէ քառորդ	107	05
Մէճիտիէ մանրուք	103	20
Պէշլիք	103	20
Մէթալիք	103	30
Բուպլի արծաթ	68	—
Շիլին	109	—
Ֆր. արծթ. ֆրանս.	86	30
» » բուռնկն.	86	—
» » իտալկն.	81	20
Ռէնճիտա	09	—
Բուպլի թղթադրամ	8	65
Ֆլորին »	9	04
Մարք »	107	10
Տրաքմի »	36	20
Անգլ. ոսկի »	109	25
Ֆրանս. » »	87	10
Բուռնկն. » »	86	30
Պուլկ. » »	86	20
Իտալ. » »	85	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 19 Սեպտ.		
3% Ֆրանսկն.	100	07
3½% »	101	27
Օսմ. Քոն. D	28	65
Բուամ. Երկ.	123	50
Օսմ. Ռէժի	352	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	584	—
Օսմ. Մարք	510	50
Օսմանիէ	487	—
Գրէտիտ Լիոնէ	—	
5% Իտալական	102	80
Ոսպանիական արտաքին	85	25
Թէմպէքի փոխառութ.	470	—
Սէլանիկ-Ադ. Պոլսոյ երկ.	290	—
Գրստպա երկթ.	367	—
Թրանզիտ Քոնս.	149	50
Ձէք Լոնտոնի վրայ	25	20

Լոնտոն, 19 Սեպտ.		
Ագլ. Քոնս.	93	56
Օսմ. Ռանթ B	54	75
» C	30	37
» D	28	50
Օսմ. Պանգա	13	25
Լէվերսէն Իւնիֆիէ	108	50
Տօմինիալ	105	—
Ալյասքի երկաթուղի	14	-
Բասսպա »	81	—
3% Հելլէնական 1881	41	—
Իտանի »	32	—
Մինօրզ »	44	—
Պուէրկար 1888 6%	94	-
Թրանսվալ Քոնս.	05	93
Փրեսաէթ. Բարիզի վրայ	25	35
—		

Վիեննա, 19 Սեպտ.		
Բուամ. երկթ.	116	—
Օսմ. Ռէժի	318	50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	239	60
—		
Գրիւխիլ, 19 Սեպտ.		
Ռանթ Օսմ. Սէռի D	28	60
Բուամ. երկաթուղի	122	75
—		
Գերլին, 19 Սեպտ.		
Բուամ. երկաթուղի	123	20
Բուպլի (100ը)	216	12
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20

ՏՈՒԲՔ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱՐՈՑՔ
Բերա, Մեծ-փողոց, Դալաթա Ամբայի դիմացին դեմ, թիւ 300
Դշ. Եշ. Շբ. օրերը առաւօտուն կանուխէն մինչեւ երեկոյ մամ 11½, Բշ. Դշ. Ուր. օրերը 6էն 11½. Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

ՌԻՔԷՌ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Բերա Բուռնէլի Բասած
Մեծ մթերանոց հեծելանիւներու եւ յարակից ամէն տեսակ հեծելանիւի կազմածներու, լապտերներու, օգամուխ գործիներու, եւն. եւն. եւն.
ՊՈՍՖՈՐ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՆԵՐ
մասնաւորաբար արեւելքի համար պատրաստուած
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ
Հեծելանիւներու շինութեան եւ նորոգութեան համար

Տ՚Ք. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱՐՈՑԿՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
Եանենի գարեջրատան վրայի յարկը (ճիշդ Զըպուրճեանց դեմն)
Ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով զմմել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։
Նուրբ, ճաշակաւոր եւ գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։
Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն։
Զմռնները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ՚ընդունին։
Ց. Գ. Վերջ մը տալու համար Ցաճախորդաց գանգատներուն, հրատարակաւ կ՚ազդարարենք թէ Մենք Պոլսոյ կողմը մասնա իւղ ՉՈՒՆԻՆԻ։

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՌՈՄԱՆ ԵՒ ԸՆԿ
Ղալաթիա, Մանմուտիէ փողոց, 42
ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Գրքի յատուկ տպագրկն. բուղթերու Նամակի եւ տետրակի բուղթեր։
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐ
Մեծագրանակ եւ Փոքրագրանակ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ, ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏԱՆ ՊԻՏՈՑՔՆԵՐ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐՈՒ
Բերգամպէ Բազար, Սազսի խան։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒՆ ԱՇՈՒՆ
ԴԱՍԱՎՈՐՈՒՄ ԿԱՑՈՒՆ ԵՂԵՐԵՐՈՎ
(ԿԻՐԻԼՈՎ ՎԵՆԵՏԻԿ ԿԱՑՈՒՆ ԵՂԵՐԵՐՈՎ)
ՍԻՄՈՆ ՍԱԿՈՒՆԵԱՆ, արուեստագէտ-գիրագրիչ
Բերա, Մեծ փողոց թիւ 397, Պազարա Ակրմանի դէմ
6 «Գարնան» յանձնարարութիւն ուսանող կը ՆՈՒԻՐԵՆԵՐ 30×40 չարիւրակի մեծութեամբ իր կենդանագիրը։
12 «Գարնան» յանձնարարութիւն ուսանող կը ՆՈՒԻՐԵՆԵՐ 50×60 չարիւրակի մեծութեամբ Բենկին Մեծամեծաստիճան իր կենդանագիրը։

ՀԷՐՃԱՑԻ ԱՊՈՂԱՐԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ԳԹԵ ԿՈՄԿԷԷ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԳՈՂՉԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ՕՆԵՆԵԱԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ
Պոլիս, Ոակերչաց Շուկայ
Մեծ-Փողոց թիւ 13
ՊԱՏՄՈՒՆՆԵՐ
Հարիւրին 30 դրամով, Մեծագոյն չափերով կանոնիկ գնարդ մարիւրին 5 գրչ.
Գործածուած գոյներեղէնները եւ թէ ճաշատաւ եւ նոր եղանակով։

ՀԷՐՃԱՑԻ ԱՊՈՂԱՐԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՄԱՐԳԻՍ ԹԱՇՃԱՆ
ԴԻՒՐՈՅՆ ՇԱՄԱՐ
ԿԵՐՋԻՆ ԳԻՆ
ՀԷՐՃՑԱՑԻ ամենայն տեսակ գարեջուրներ
Հարիւրին 20 դրամով
ՀԷՐՃՑԱՑԻ ամենայն տեսակ գարեջուրներ
ՀԷՐՃՑԱՑԻ ամենայն տեսակ գարեջուրներ
ՀԷՐՃՑԱՑԻ ամենայն տեսակ գարեջուրներ
Հարիւրին 20 դրամով
Գործածուած գոյներեղէնները եւ թէ ճաշատաւ եւ նոր եղանակով։

SAMUEL MENASSÉ & Cie
ՍԷՓ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Պոլիս, Մարմարեանի Գալաթայ մէջ
Թ. Ղ. ԹԱՎՇԱՆՃԱՆԱՏՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
Մանմուտիէ փողոց, թիւ 29

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ՊԷՏՔ ԶԻ ԿՍՏ
ՄԱՅՍԹԵՐՍԶԱՖԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ
15 զարաթեն սորվեցայ Ֆրանսերէն սահուն կերպով խօսիլ։
Ց. Ց. Յակոբիկեան
15 ՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱԾ
2-3 տարի անգլիական վարժարանները յաճախողներու հետ խօսիլ անգլերէն։ Օր. Մարգարեան

MATTONI
GIESSHÜBLER
ՌՆԱԼԱՆ
ՇԱՆԳԻՆ ՋՈՒՐ
ՄԻՆԵՐԱԼԱՅԻՆ ԱՂԲԻՒՐ ԱՂԲԱԼԵԱՆ
ՍԵՂԱՆԱՅ ԼԱՄԱԿՈՅՆ ԵՒ ՏՈՒԱՅՍՈՒՏԵՂ
Հանգիստ կոնդրի ցաւերու, ստամոքսի, ճարտարի եւ միզարգելքի համար։
Մեծ գործարանատեր, գիրքերու, գրքերու, գրքերի։
Heinrich Mattoni, Carlsbad et Vienne.

ԱՂԱՄՐԱՏ
ԹԱՇ-ՏԷԼԻԷՆԻ ԶՈՒՐ
ՀԱՄԵՂ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ
ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԱԾ ՈԼՈՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ԱՆԽՏԻՐ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
ԵՐԿՈՒ ՏԵՍԱԿ ՊԱՏԻԿ ՇԻՇԵՐՈՒՆ ԵՒ ՃԵՐՄԱԿ ՀԱՅԱՐՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Մասնաւոր կնիքներով եւ եթիքեթներով զոցուած
ՁԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԷԷՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է
Ղալաթիա, Եէր Ալթը Ճամիի կողմը, Խրիսովէրկի խանին տակ, թիւ 5
ՕՀԱՆ ՔՈՒԼԱՔԵԱՆ Է.Ֆ.Ի ԵԱՆԱՒԻՔԸ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱՎԱՃԱՌ
ԱՐԹԱԼՈՑՍ
Թիւ 9, Սուլթան Համամ, Գրէտի Լիոնեի կից, Թիւ 9
ԱԺԱՆ ԾԱՆԵԼ, ԵՒ ԴՈՒՃԱՆԱԼ
Ցաճախորդաց կողմէ ինծի հանդէպ ցոյց արուած համակրանքէն աւելի քաջալերուած, այս անգամ սկսած եմ վաճառատանս մէջ պատրաստել ամէն տեսակ կօշիկներ, արանց, կանանց եւ տղոց համար։ Ամէն անոնք որ ճաշակի տէր են, կրնան անգամ մը մեր ԱՐՇԱԼՈՅՍ վաճառատունը դիմել եւ փորձել մեր կօշիկներու թէ անմրցելի ժամանութիւնը եւ թէ նորաձեւութիւնը։
Նաեւ չափու վրայ յանձնարարութիւններ ամենայն փութով կը կատարուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուին նաեւ կօշիկ պատրաստելու համար ամէն տեսակ զուտաւոր ամերիկեան եւ ֆրանսական կաշիներ, բուրդի եւ բամպակէ մանածներ եւն., որոն տէրն է ՅՈՎՍԷՓ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Ղալաթիա մասնաճիւղ չունի։

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1805
Մանկավարժական դասագրքերու կեդրոն
ԳՐԱՎԱՃԱՌ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
ՀԵՂԻՆԱԿ
Կ. Պոլիս, Մերճաց փողոց, Թիւ 57

Արտօնատէր Ա. ՍԱՐԱՆԱՆ
Տպագրութիւն Սագռեան Տպարան։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (78)

Ա. ՄԱՆՈՒԷԼ

ՔՐՈՋ ՆԱԽԱՆՁ

Բ. ՄԱՍ

ԱՄՈՒՍՆՈՅՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Ժ.

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—Պէրթռան անմեղ է, շարունակեց Ռիչարդ, կ՚երդնում ձեզի. ո՛վ որ հակառակը ըսէ՝ բացարձակ անամօթ զրպարտութիւն մը ըրած կ՚ըլլայ։

—Զգեցէք, վոս, ձգեցէք, հեծկլտաց Տընիզ, չեմ ուզեր լսել ձեզ, ձեր խօսքերուն չեմ հաւատար։

Ու յանկարծ ոտքի ելաւ, եւ աչքերը սրբեց։

—Այո՛, լռեցէք, յարեց, կը կարծէք որ չե՞մ սիրեր այդուհետ զայն. ո՛չ, ուրքան ալ յանցաւոր ըլլայ ան, ես կը սիրեմ զայն, եթէ կ՚ուզէք իրեն ալ ըսէք, ես իրմէ ա՛լ բան մը չեմ պահանջեր, բայց կը սիրեմ. ո՜հ Պէրթռան, Պէրթռա՜ն։

Ու թիկնաթոռի մը վրայ ինկաւ։

Ռիչարդ այս ամէնքը տեսնելով, կը կասկածէր պարզապէս Օնորինն դէմ։

—Տիկին, հաւատացէ՛ք խօսքիս, Պէրթռան ալ ձեզ կը սիրէ, ան երբեք Օնորինը սիրած չէ։ Ես որ անոր զառանցքներուն հանդիսատես եղայ եւ լսեցի զայն մահուան գրկէն, ես չա՞տ աղէկ գիտեմ։

—Մահուան գրկէ՞ն . . .

—Այո՛, չէ՞ք գիտեր։

—Ես գիտէի որ զղեակէն ելեր գացեր է։

—Ի՞նչ կ՚ըսէք, ինչե՞ր քաչեցի, ինչե՞ր։

Եւ Ռիչարդ մանրամասնօրէն պատմեց Պէրթռանին հիւանդութիւնը, մօտակայ խրճիթի մը փոխադրելը, ամէն բան։

—Ան ոչինչ պահեց ինէ, ու ամէն բան ըսաւ։ Եթէ անոր խօսքին նայիս՝ դուք էք եղեր որ խաբեր էք զինքը։

—Ե՞ս, բաւ Տընիզ արհամարհական մը։

—Բայց դուք պարապ տեղը կ՚ամբաստանէք զայն։

—Պարո՞ն ա՛ղը, երբ ես աչքովս տեսայ։

—Անկարելի բան է։

—Ապացոյցներ ալ ունի։

—Ի՞նչ ապացոյցներ։

—Յանկարծակիի բերի։

—Ո՞վ։

—Օնորինը, անոր սենեակին մէջ, պարահանդէսի գիշերը։

—Պարահանդէսին գիշերը, կը կրկնեմ որ անկարելի բան է ատիկա։ Մենք Պէրթռանին հետ մէկտեղ էինք այդ գիշերը, ու ո՛չ իսկ վայրկեան մը բամբասեցանք իրարմէ։ Մէկտեղ ճահիճին եզերքները պտտեցանք։

—Ի՞նչպէս, Օնորինին հետ ժամադրութիւն կնքած չէի՞ն։

—Բայց ոչ։

—Ըսել է Պէրթռան իր սենեակին մէջ չէր։

—Ո՛չ, անգամ մըն ալ ոչ։

Տարակոյս մը փայլակի արագութեամբ անցաւ Ռիչարդի մտքէն։

—Երկու անգամ սենեակի խօսք ըրիք, յարեց, բայց ո՞ր սենեակը։

—Այն՝ որ Պէրթռանին յատկացուած էր։

—Այդ օրը սակայն փոխուած էր անոր սենեակը։

—Այդ օրը փոխուա՞ծ էր։ Ի՞նչ կ՚ըսէք։

Ու Տընիզ դերագոյն զարմացումով մը բացաւ աչքերը։

—Ճշմարտութիւնն իսկ է ատ։ Այն օրը Պէրթռան իմ դիմացի սենեակս փոխադրուած էր։

—Կ՚երեւայ թէ Օնորին չգիտէր եղեր։

—Չէ՞, Օնորին չէր գիտեր. ինքն էր որ այդ կարգադրութիւնը խորհած էր եւ ըստ այնմ պէտք եղած հրահանգները տուած սպասաւորներուն։ Ներքանցքէն անցնելու պահուս լսեցի իր ձայնը։

—Օ՜հ, ո՛վ թշուառութեան, թոթովեց Տընիզ խղդուկ ձայնով մը, եւ ինկաւ աթոռին վրայ, դիտակցութիւնը կորնցուցած։

Ժ.Ա.

ՏԸՆԻԶ ԻՆՁՊԷՍ ՄԱՐԳԻՍԻՆԷԻ ՏԻՒԼԻԶ ԵՂԱՒ

Գիտենք թէ, պարահանդէսին մէկ քանի օր մնացած, Տիւլիզ հեռադրով մը Բարիզ կանչուեցաւ, հարկ կա՞յ ըսելու թէ Օնորինին մէկ հնարքովը։ Արդարեւ, Օնորինն էր որ իր ղղացած յատակագիծը գործադրելու համար, եւ Տիւլիզի ու Պէրթռանի միչեւ մեծ նամարտի մը տեղի չտալու համար, պէտքը զգաց հեռացնելու մարքիզը։ Բարիզի իր մէկ բարեկամուհին միջոցաւ Տիւլիզի մէկ ազգականին բերնովը հեռագիր մը քաչել տուաւ, չուտով Բարիզ կանչելու զայն, որպէս թէ անմիջական գործի մը համար։

Տիւլիզ Բարիզ հասնելուն միայն զգաց թէ խարկանքի մը զոհ գացած էր, եւ առանց կենալու Ռովքրեյի զղեակը վերադարձաւ նորէն։ Պարահանդէսին իրիկունն էր։ Ուզեց անակնկալ մը ընել՝ յանկարծ զղեակ ներկայանալով, բայց հազուստները չէին թողուր որ եկեղեցիին մէջ մանէր։ Ամոր համար, զղեակին ետեւի կողմէն դէպի տաղաւարը ուղղուեցաւ, գիշերը հոն անցընելու։ Ցուսաց նաեւ որ գիշերը Պէրթռան Օնորինին կամ Տընիզին հետ ժամադրութեան մը համար ճահիճին չրջակայքները կ՚ուղղուէին եւ ինք կը լրտեսէր։ Ու հոն, կնձնիի մը թաւ ստուերին խորը, պահուրտեցաւ։

Բայց լուսնալուն մէկ երկու ժամ մնացած, որպէս զի քունը չտանէր, չրջադայիլ սկսաւ։ Միշտ կը խորհէր, կը խորհէր այն երջանկութեան վրայ՝ որուն տէր պիտի ըլլար, տէր ըլլալով Տընիզին եւ կը խորհէր թէ ի՞նչ տեսակ ճամբու մը պէտք էր որ հետեւէր իր այդ բաղձանքին հասնելու համար։

Ո՛չ մէկ չչուկ կար չոյս բոլորը։ Հանդարտ անհուն լռութիւն մը՝ որ ոչ մէկ բանով կ՚աղարտուէր։

Ահա այդ պահուն էր որ մարմնի մը անկումին ձայնը լսուեցաւ ճահիճին մէջ։ Տիւլիզ դարմացաւ նախ, միեւնոյն տեղն հետաքրքրուելով։ Ու մութին մէջէն, ճերմակ մարմին մը նշմարեց՝ որ կը թաւթաւէր ջուրին երեսը։ Ո՞վ կրնար ըլլար, խորհեցաւ։ Բայց չուտով նշմարեց թէ Տընիզն էր։ Զվարանեցաւ։ Ինքն ալ իր կարգին քաջ լուղորդ մը, նետուեցաւ ջուրին մէջ ու Տընիզին մազերէն քաչեց զայն առաջ։ Ցետոյ բազուկովը չղթայելով անոր մէջքը, հացուց վերջապէս եզերքը։

Պէտք եղած միջոցները գործադրեց Տիւլիզ՝ խելքը գլուխը բերելու համար խեղճ աղջկան։ Չրթունքը անորինելուն մօտեցուց, որոնք սառած էին, չունչ տուաւ անոր բերանն վար, մինչեւ որ սկսաւ անիկա չարժիլ եւ իսկ հառաչ մը արձակեց։

(Շարունակելի)